Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 йил чиқиши № 213 (13.169). 11 СЕНТЯБРЬ 1965 йил ШАНБА Баҳоси 2 тийин.

Пахтакор ва механизатор ўртоқлар! Кунига йиллик планнинг 2-3 процентини ва ундан зиёд пахта терадиган, тайёрлайдиган пайт келди.

Ҳар куни давлатга 2 процентдан ошириб пахта сотаётган қашқадарёлик ва бухоролик, кунлик ўсишни 2 процентга етказиш учун интилаётган сурхондарёлик, фарғоналик азаматлардан ўрнак олингиз!

Самарқанд, Қорақалпоғистон, Хоразм ва Сирдарё пахтакорлари, сизлар ҳам суръатни кучайтирингиз, илғорларга тенглашингиз!

СОВЕТ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯСИ ИЖОДИЙ МЕҲНАТИНИНГ ПАРТИЯВИЙЛИГИ ТЎҒРИСИДА

Коммунистик партия илгари сураётган вазифалар ҳаётнинг қайси томонига таааллуқли бўлмасин, уларни муваффақиятли бажариш жамият барча аъзоларининг социалистик онглилигини ва ижодий активлигини нечоғли авж олдирилаётганлигига бевосита боғлиқдир. Янги жамиятни барпо этишда ва хусусан жаҳон маданиятининг бутун муваффақиятлари билан бойиган, ғоявий мақсадга интилган ва янги ҳаётнинг юксак даражада маънавий қурувчиси бўлган янги кишини шакллантиришда совет фани ва маданияти муҳим ўрин эгаллайди.

Социализм интеллигенциянинг ижодий меҳнат доирасини ғоят кенгайтиради, унга мисли кўрилмаган имкониятлар очиб беради. Совет интеллигенцияси коммунистик қурилишнинг бевосита иштирокчиси бўлиб, унга ўзининг катта ҳиссасини қўшмоқда. Бизнинг мамлакатимизни жаҳон илмий-техника тараққиётининг илғор маррасига олиб чиққан совет олимлари ва инженерлари, чинакам халқчил, юксак ғояли, ҳаётбахш асарлар яратган адабиёт ва санъат арбоблари эришган жуда катта ютуқлар ҳаммамизга маълум. Партия ва бутун совет халқи ўз социалистик интеллигенцияси билан фахрланади. Шу билан бирга улар ундан ҳақли равишда жамиятимиз ҳаётининг барча томонларини жадал ривожлантиришни таъминловчи янги муваффақиятлар кутмоқдалар.

Инсоният мисли кўрилмаган илмий-техника тараққиёти даврига қадам қўймоқда. Унинг социал оқибатларига баҳо бериш учун киши ожизлик қилади. Шуни айтиш кифояки, социализмнинг капитализм билан тарихий мусобақасининг бориши, термоядро урушининг олдини олиш каби ҳозирги замоннинг энг туб масаласини ҳал қилиш, социалистик мамлакатларда янги жамият қурилишининг суръатлари кўп жиҳатдан фан ва техникани жадал ривожлантириш учун социализм афзалликларидан қанчалик самарали фойдаланилишига боғлиқдир.

Социализм илмий тафаккурни мисли кўрилмаган даражада тез ривожлантириш учун, кенг меҳнаткашлар оммасининг манфаатларини кўзлаб, илмий тафаккурнинг практика билан яқиндан алоқада бўлиши учун, фанни жамиятнинг бевосита ишлаб чиқарувчи кучига айлантириш учун энг қулай шарт-шароитлар яратади. Фан арбобларининг шарафли бурчи — ўз ижодий меҳнатлари билан янги ижтимоий тузумнинг шу афзалликларидан тўла-тўкис фойдаланишдан иборат.

Социализм ўз афзалликларини тўла ишга солиш ва техникавий-иқтисодий тараққиётни тезлаштириш билангина бир-бирига қарама-қарши бўлган икки ижтимоий системанинг тарихий курашида капитализмни енгиши мумкин.

Ҳозирги халқаро вазиятда, тинчлик, демократия ва социализм кучларининг империализм, реакция ва уруш кучларига қарши идеологик кураши кескинлашган шароитда тарих ҳар бир совет кишисидан ўзининг социал масъулиятини тушуниб етиш ҳиссини кучайтиришни талаб қилади. Коммунизмнинг ғоявий-сиёсий позицияларини кучсизлантириш мақсадида капиталистик дунё ичида ва айниқса социалистик мамлакатларга қарши қаратилган антикоммунистик пропаганда, сиёсий демагогия очиқдан-очиқ ёлғонни ишга солибгина қолмасдан, балки шу билан бирга ўз уйдирмаларига ҳақиқат тусини беришга уринмоқда. Бунинг учун у бизнинг ҳар қандай камчиликларимиздан, воқелигимизнинг ҳар қандай бузиб кўрсатилган манзарасидан ҳам фойдаланмоқда. Шунинг учун ҳам коммунизм қурувчиларининг авангарди бўлган Коммунистик партия империализмнинг инсониятга қарши идеологиясига марксизм-ленинизм буюк идеяларининг ҳужумини авж олдирар экан, бунда бутун совет халқини ҳар бир совет кишисининг масъулият ҳиссини оширишга даъват этмоқда. Шунинг учун ҳам партия масъулиятсизликнинг ҳар қандай кўринишини принципиал танқид қилиб келди ва бундан кейин ҳам танқид қилаверади.

«Жамиятда яшаб туриб, жамиятдан четда туриш мумкин эмас», — деб кўрсатган эди В. И. Ленин. Бу сўзлар бундан олтмиш йил муқаддам ёзилган пайтида қандай тўғри бўлса, бугун ҳам худди шундай тўғридир. Лекин бугунги жамият, шубҳасиз, ўша вақтлардаги жамиятдан мураккаброқ. Эндиликда дунёда турли хил социал кучларнинг жуда катта спектри ҳаракат қилмоқда. Коммунизм учун курашда киши ўз ўрнини мумкин қадар аниқроқ белгилаб олиши учун курашаётган кучларни билиши керак, уларни доимо ўрганиб бормоқ зарур. Коммунистик партиявийлик, бу — курашда ўз ижтимоий ўрнини аниқ топа билиш, маслакдошлар, иттифоқчилар ва душманларни онгли равишда аниқлаб олиш демакдир. Коммунистик партиявийлик, бу — ўз синфий ғоявий-сиёсий позициясини яхлит қилиб ва рўйи-рост аниқлаб олиш, ишчилар синфи манфаатларига, революция ишига, ҳамманинг мақсадини кўзлаб ҳар бир шахснинг ҳар томонлама эркин ривожланишидан иборат бўлган коммунизм идеаллари ишига бевосита хизмат қилишдир. Партиявийлик, бу яна — у ёки бу қилинган ишларнинг ижтимоий оқибатларини албатта аниқлай билиш ҳамдир, шундай қилиб, бу — ўз фаолияти учун **максимум социал масъулиятдир.**

Совет интеллигенциясининг кучи унинг коммунистик дунёқарашга асосланган юксак ғоявийлигида, бутун совет халқининг манфаатлари бўлиб қолган ишчилар синфининг туб манфаатларига садоқатида, унинг жаҳон майдонида аниқ синфий мавқе тутганлигида, унинг интернационализмидадир. Унинг партиявийлиги ана шунда.

Ўз социал масъулиятини тушуниб етиш бутун совет интеллигенцияси учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Бу унинг бадиий адабиёт бобида қалам тебратувчи интеллигенцияси отряди учун алоҳида аҳамиятга эга. Адабиёт ва санъат ижодкор халқ ҳаётининг ҳамма томонларини бадиий образларда акс эттириб, унинг ҳис-туйғуларига, онгига таъсир кўрсатиб бораётганлиги учун ҳам ҳозирги дунёнинг ҳамма бурчакларида кенгайиб бораётган бир-бирига қарама-қарши синфий кучларнинг катта курашидан четда туролмайди. Воқеаларнинг шиддатли ривожланиши сиёсатдан четда туриш ва нейтрализм ҳақидаги иллюзияларни аёвсизлик билан пучга чиқармоқда. Партия ҳаётнинг рад этиб бўлмайдиган фактларига ва ижтимоий тараққиётнинг рад этиб бўлмайдиган илмий-назарий хулосаларига таяниб, ҳаётдан ажралган «соф» санъат деб аталган санъат идеясини инкор этади.

Лекин баъзан ёзувчи ёки шоирдан: «Бу асарингизни нима учун, нима мақсадда, ким учун ёздингиз?» — деб сўраб қолсангиз: «...Чунки буни ёзмаслигим мумкин эмас эди, чунки бу ҳақиқатан ҳам шундай бўлган, чунки мен шундай кўраман, ҳис қиламан, ўйлайман», деб жавоб беришади улар. Бу жавоб, шубҳасиз, тўғри. Бу гаплар юракдан чиқариб айтилган холис, яхши ният билан айтилган гаплардир. Шундай бўлса ҳам бундай жавобдан қуйидаги фикр аниқ билиниб туради: «Асаримнинг тақдири нима бўлишлиги, ундан кимлар ва қандай қилиб фойдаланиши — менинг ишим эмас, ахир». Бундай қараш — жуда катта янглишишдир. У шунинг учун ҳам хато ва хавфлики, бундай жавоб авторнинг ҳар қандай яхши ниятларини ҳам чиппакка чиқариб юбориши мумкин. Ёзувчи воқеаларни рўйхатга олувчи эмас, балки ҳаётда ўзи кузатган нарсаларни умумлаштира билувчи мутафаккир ва курашчидир. Энгельс Уйғониш даврининг ижодкорлари ҳақида гапирганда бундай деган эди: «Уларнинг деярли ҳаммаси ҳам ўз даври манфаатларини кўзлаб яшайдилар. Амалий курашда бевосита иштирок этадилар, у ёки бошқа партия томонига ўтадилар, баъзилари сўз ва қалам билан курашсалар, баъзилари қурол-яроғ билан курашадилар, баъзилари эса сўз, қалам ва қурол-яроғ билан курашадилар». Шундай экан, воқеликка бундай муносабатда бўлиш инсониятнинг коммунистик уйғониш буюк давримиз ижодкорларига хусусан хос бўлмоғи лозим. Ёзувчи чинакам, реал инсонпарварликни ўзида мужассамлаштирган жамиятни коммунистик асосда қайта қуришда қанчалик астойдил бўлса, у шунчалик партиявий бўлиши, яъни «ўз даврининг манфаатларини кўзлаши», курашдаги ўз ўрнини ғоят аниқ белгилаши, ўз чиқишларининг ўқувчилар барча табақаларига ва айниқса ёш авлодга таъсири оқибатларини шунчалик аниқ «ҳисобга ола билиши» керак.

Социалистик реализм адабиётининг партия ва халқ олдидаги хизматлари каттадир. Бизнинг адабиётимиз кўпдан-кўп жанрлар, формалар, услубларнинг ҳаммасидан фойдаланиб, ҳамма даврларда янги жамият қурилишига актив ёрдам бериб келди. Совет адабиётининг бешиги олдида Максим Горький ва Владимир Маяковский турибдилар. А. Серафимович ва Ф. Гладков, Д. Фурманов ва А. Толстой, М. Шолохов ва А. Фадеев, К. Федин ва Л. Леоновнинг романлари, Н. Островскийнинг «Пўлат қандай тобланди» китоби, И. Ильф ва Е. Петровнинг сатирик асарлари, Д. Бедний, Э. Багрицкий, Н. Тихонов, В. Луговской ва М. Светловнинг шеърлари, А. Гайдар, К. Чуковский, С. Маршакнинг болалар ва ёшлар учун ёзган ажойиб китобларини ўқиб, коммунизм учун курашчиларнинг авлодлари улғайди. Шунингдек, ёзувчи ва шоирлардан М. Авезов ва Я. Колас, К. Симонов ва Б. Полевой, Г. Николаева ва В. Панова, А. Упит ва Е. Чаренц, П. Бровка ва В. Лацис, А. Твардовский ва А. Сурков, М. Рильский ва Я. Купала, М. Исаковский ва О. Берггольц, А. Корнейчук ва М. Жалил, С. Антонов ва Д. Гранин, Г. Леонидзе ва М. Бажан, В. Сосюра ва М. Турсунзода, М. Стельмах ва Р. Гамзатов, Э. Межелайтис ва Ч. Айтматов, С. Михалков ва А. Барто, В. Овечкин ва С. Смирнов каби кўп миллатли совет ҳамдўстлигимиз кўплаб санъаткорлари асарларини эслаб кўрайлик. Яқинда Улуғ Ватан уруши фронтларида ҳалок бўлган шоирлар — сўнгги нафасигача коммунизм идеяларига содиқ бўлган чуқур ва теран тафаккурли шоирлар шеърларининг тўплами нашр этилди. Бу традициялар ривожланмоқда. Баъзи ёш шоирларнинг овози кўпинча бир текис жарангламайди, лекин айни бир вақтда Е. Исаевнинг «Хотира суди» поэмаси, Р. Рождественскийнинг музикага солинган «Реквием» асари, Е. Евтушенконинг қўшиққа айланиб кетган «Руслар урушни истайдиларми?» шеъри, унинг Куба ҳақидаги шеърлари, А. Вознесенскийнинг Ленин ҳақидаги поэмаси, Ю. Марцинкявичюснинг «Қон ва кул» поэмаси ва шу каби асарлар вужудга келмоқда. Бу асарлар совет граждан поэзияси ўзанига қўшилиб кетди.

Ҳам кекса, ҳам ёш авлодга мансуб совет ёзувчилари, шоирларидан яна кўпларининг номларини, уларнинг халқимиз коммунистик онги ўсишига хизмат қилган ва хизмат қилаётган асарларини санаб ўтишни истар эдим. Лекин бундай қилиш қийин, чунки бир мақолада уларнинг ҳаммасини санаб ўтишга имконият йўқ. Энг муҳими шундаки, уларнинг ижоди партия раҳбарлигида халқ билан биргаликда ўсиб, камол топмоқда. Партиямиз уларнинг орасида камчиликка йўл қўйган кишиларга бу камчиликларни бартараф этиш ва замонамиз билан ҳамнафас қадам ташлашга ҳамиша ёрдам бериб келди.

Партиявий бўлиш ҳаётга коммунизм қураётган халқ авангарди — партия нуқтаи назаридан қараш, ҳаёт муваффақиятларини кўриб гўё ажойиботларни кўргандек ҳайратланишга ёки камчиликларни кўриб қўлини совуқ сувга урмай тўнғиллайдиган четдан туриб кузатувчининг кўзи билан эмас, балки ўзининг шахсий фаолиятигина учун эмас, шу билан бирга бутун жамиятнинг тараққиёти учун ҳам масъулиятни сезадиган янги бино қурувчиси ва эгаси кўзи билан қараш керак. Бундай киши иш натижасига қараб унга сарфланган меҳнатни кўра билади, хато ва камчиликларни эса уларни тугатиш учунгина қидиради.

Адабиёт инсоншунослик бўлиб, у кишиларнинг ички дунёсига чуқур кириб боради, уларнинг фаолияти сабабларини энг нозик ва чуқур туйғуларигача ҳаммасини ранг-баранг қилиб очиб беради. Кишиларнинг қалбига, психологиясига ёзувчилар кирмаса ким киради! Лекин буни шундай қилиш кераккки, қаҳрамонларнинг социал моҳияти йўқ бўлиб кетмасин, аксинча эркин ва чуқурроқ акс этсин. Қаҳрамонлар психологиясини тасвирлашда ана шундай бирлик бўлмаса, мешчанларча «психологизм» вужудга келади ва у жамиятнинг қайта қурилишининг синфий, революцион вазифаларини ҳал қилишдан чалғитади.

«Сохта коллективлик» (Маркс) ҳукмронлик қилаётган ҳозирги замон буржуа дунёси адабиётининг кўпгина қаҳрамонлари учун ўз қобиғига биқиниб олиш типикдир. Объектив жиҳатдан бу социал манфаатларнинг торайганлигининг далили, буржуазия идеологиясининг стандартларига қарши ўзига хос норозилик, даҳшатли турмуш шароити асоратига жавобан ўзига хос реакциядир. Социализм шароитида «ўз қобиғига биқиниб олиш» — бу «ўзидан қочиш», тарихда биринчи марта инсоният томонидан яратилган ҳар бир киши ташаббусининг ҳар томонлама эркин тараққий этиши имкониятидан қочиш демакдир. Бу имкониятлар ана шу шахсий манфаатни умумий манфаатга, Маркснинг ибораси билан айтганда уларнинг чинакам коллектив манфаатига айлантиради. Шу сабабли жамиятдан ажралиб қолган, «ўз қобиғига биқиниб олган» кишини тасвирловчи, лекин шу билан бир вақтнинг ўзида бундай «қаҳрамон»нинг хулқ-атвори ҳаётнинг умумий шароитига мос эмаслигини кўра олмаган ёзувчи ҳақиқатни бузиб кўрсатган бўлади. Жамият ҳаётидаги **айрим** фактларнинг тасвири, бу тасвир ҳатто ҳақиқатга тўғри келган тақдирда ҳам, санъаткор бизга ана шу айрим ноқулай фактларни кўриб олишга ёрдам берса ҳам, бу ҳали асосий нарса эмас. Санъаткор тасвирлаётган айрим фактлар **умумий шароит** билан қандай алоқада, аниқланган иллатга қарши **курашишда** у қандай ёрдам бермоқда — **энг муҳими** ана шундадир. Совет ёзувчиларимиз эса янгилик учун, эскиликка қарши курашда кишиларга ёрдам бериши, ҳар бир совет кишиси эскилик билан тўқнашган пайтда ёлғиз эмаслигини, унинг қудратли таянчи — партия, бутун совет тузуми мавжудлигини англаб олишига ёрдамлашмоғи керак. Янгиликни бизнинг **ўзимиз** барқарор қилмоғимиз лозим. Биз учун бу ишни бошқа биров қилмайди. Чинакам жасур ёзувчи эскиликни очиб ташлаб ва уни фош қилибгина қолмай, унга қарши актив ҳужумкор кураш олиб боради ва уни енгади. Идрокли, чинакам донишманд ёзувчи эскиликни кўриб қолмасдан, балки энг аввало **янгиликни** ҳамда эскиликдан янгиликка олиб борадиган йўлни кўра олади.

Совет адабиётининг тарбиявий роли ҳам ана шу билан боғлиқ. Баъзи танқидчилар ва адабиётчилар тарбия тушунчасини соҳталаштирмоқдалар. Улар санъат ва адабиётга баъзан кўргазмали қурол деб қарайдилар. Бадиий асарнинг тарбиявий ролини бундай тушуниш санъат ва адабиёт табиатини тушуниб етмасликдан далолат берибгина қолмай, совет кишисининг шахсига менсимаслик билан, китобхонни қандайдир пассив объект деб қарашни ҳам кўрсатади. Йўқ, совет китобхонимиз ўз жамиятининг актив, онгли, маданиятли ва талабчан гражданидир.

Замонамизнинг ижобий қаҳрамони образини яратиш, сўзсиз, адабиётимиз тарбиявий таъсирининг энг муҳим формаларидан биридир. Қаҳрамон образи ва унинг фаолияти содир бўлган шароит мураккаблиги ва тўлалиги билан реал ҳаётга нақадар яқин бўлса, унинг китобхонга таъсири ҳам шунчалик кучли бўлади. Бу ҳақда педагог ва ёзувчи А. Макаренко ажойиб сўзларни айтган эди: «Совет қаҳрамонлиги проблемаси шу қадар жўн ва примитивми? Ахир бу шу қадар осон ва мантиқий тўғри ҳаракатми? Совет жасорати, совет мардлиги кўр-кўрона, ўйлаб-нетмай ўз манфаати учун қилинадиган ҳаракат эмас. Бу доимо совет жамияти, революцион ишимиз, интернационал номимизга хизмат қилишдир. Шу сабабли доимо мардлик билан бирга эҳтиёткорлик, жўн эмас, балки жуда ҳам мураккаб кескин қарор, силлиққина эмас, балки конфликтларга тўла типнинг иродали ҳаракати туради. Қаҳрамонимизнинг характери конфликтсизлик билан эмас, балки конфликтга тайёрлиги, уни кутиб олишга лаёқатлилиги билан ажралиб туриши керак. Конфликтларга бундай тайёр туриш кишиларимизнинг турмушда соддалиги ёки ҳис қилаолмаслигидан эмас, балки ғоявий қуролланганлигидан, ўз йўлини мардларча белгилаб олишларидан, умумий эмоциональ ва интеллектуаль фазилатларидан келиб чиқади».

Шу билан бирга асарнинг бадиий қимматини белгилаб берадиган ягона мезон унда ижобий персонажларнинг бўлишидир, дейиш мутлақо хатодир. Адабиётнинг тарбиявий вазифаси тақлид қилиш учун намуналар яратиб бериш билан чекланиб қолмайди. Бу вазифалар кенг ва чуқурдир. Инсон шахсининг камолоти учун ёрдам берадиган, унинг дунёқарашини кенгайтирадиган, юксак идеаллар билан руҳлантирадиган, уни маъна

(Давоми иккинчи бетда).

Пахтазорга кулиб боқиб турган бу қизнинг нимадан мамнун эканлигини билиб олиш қийин эмас. У ишидан хурсанд. Бугун кечаги кўрсаткичидан анча ўзиб кетди. Эртага эса бугунгидан кўпроқ пахта тера олиши мумкин. Ленин районидаги Калинин номли колхоз аъзоси Маҳфиратхон Соибова чиндан ҳам хўжаликнинг энг илғор чевар теримчиларидан бири. У ҳар куни хирмонга 170-190 килограммдан пахта тўкиб, ҳурмат ва олқишга сазовор бўлмоқда. Суратда: Маҳфиратхон Соибова.

Т. Ҳасанов фотоси.

БОБОТОҒНИНГ КУМУШ ЭТАГИ

Бу ерлар қип-қизил чўл эди. Гиёҳ ўсмай, сув-сув дея ҳарсиллаб ётарди. Аввалги йиллари «Коммуна» колхозида бригадирлик қилиб юрган чоқларимда ҳам Боботоғ этакларига келиб турганман. Шу ерларни ўзлаштириб, пахта конига айлантириш мумкин эканлигига ишонч ҳосил қилганман. Мана, энди шу ерларда деҳқончилик қиляпмиз.

Шу йилнинг февраль ойи эди. Чўлга биринчи бор келганимизда у оппоқ қордан кўрпа ёпиниб ётарди. Шунинг учун бўлса керак, паст-баландликлар, ўнқир-чўнқир жойлар ҳам кўзимизга теп-текис кўринди. Аслида эса, бундай эмас экан. Қорлар эриб кетгач, ер текислашга киришдик. Чўлга бирга келган Худойқул Турдиев, Тожинор Маҳмудов учаламиз бульдозер ва скреперни ишга солдик. Чигит экилиши лозим бўлган 75 гектар майдонни яхшилаб текисладик. Ариқлар чиқардик. Сўнгра ерга чигит қададик.

Экишни 6 апрелда тугалладик. Ҳамма майдонларда чигит бир текис ундириб олинди. Ўсимликни беш марта узунасига, уч ярим марта кўндалангига культивация қилдик, озиқлантирдик. Сув танқис бўлди, экинни оз сув билан қондириб суғордик. Ҳосил мўл бўлди. Меҳнатимиз самараси эндиликда сон-саноқсиз чаноқларда олтиндек товланиб турибди.

Дефолиацияни барвақт тугаллаганимиз кўсакларнинг тез очилишига имкон берди. Ўтган куни машина теримига киришдик. Агрегатни ўзим бошқаряпман. Ҳосилнинг 90 процентдан кўпроғини «зангори кема»да териб оламиз. Йиллик планни 15 иш кунида бажаришни мўлжаллаяпмиз.

Чўл пахтаси ниҳоятда мўл ва салмоқли бўлди. Гектаридан пландаги 22 ўрнига 30 центнердан ҳам ошириб «оқ олтин» топширишга ишончимиз комил.

Ш. ҚУДРАТОВ,
Шўрчи районидаги Охунбобоев номли колхознинг комплекс механизациялашган бригадаси бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган механизатор.

«ГУЛБОҒ» ЧАВАНДОЗЛАРИ

Шу кеча-кундузда Андижон областидаги «Гулбоғ» совхозида ҳаёт қайнамоқда. 4.100 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирган совхоз азаматлари чаноқлардаги дурдоналарни териб олишга киришдилар. Уч кундан буён серфайз далаларда «зангори кема»лар сузиб юрибди.

Еттинчи бўлимнинг Раҳмонали Маттоиров бошлиқ бригадасида 5 сентябрь куни 4 та агрегат бункеридан 6 тонна пахта тўкилди. Эртаси куни бу «зангори кема»лар ёнига яна иккита агрегат қўшилди.

Умуман совхоз бўйича 17 та терим агрегати ишга тушди ва 8 сентябрга қадар 54 тонна «оқ олтин» «пўлат этаклар»дан тўкилди.

ГЕРМАНИЯ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ СССРГА КЕЛАДИ

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Советни Президиуми ва СССР ҳукуматининг таклифига биноан, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат кенгашининг раиси ўртоқ Вальтер Ульбрихт бошчилигида Германия Демократик Республикасининг партия-ҳукумат делегацияси шу йил сентябрь ойининг иккинчи ярмида расмий визит билан Совет Иттифоқига келади.

ШОВҚИН-СУРОН КЎП-У...

Борди-ю, Жуманиёз Қурбоновга «сиз антимеханизаторсиз» дегудек бўлсангиз, нақ балога қоласиз. Тўғри, бу сўз ҳаммага ҳам қаттиқ ботади. Лекин ҳар бир нарсани ўз номи билан аташ маъқул-да!

Раис техниканинг хосияти ҳақида гапирсэ борми, тилидан бол томади. Машина сотиб олиш борасида маблағни ҳам аяб ўтирмайди. Колхозда терим машиналарининг сони 31 тага етганлигининг боиси ҳам шунда.

Бу яхши. Аммо сони кўп бўлгани билан машиналар ишининг салмоғи бўлмаса-чи? Ўтган йили колхозда машина терими плани бажарилмай қолди. Раис: «куч камлик қиляпти, дод, ёрдам!» деб айюҳаннос солди, талай пахтани студентлар, ўқувчилар териб берди. Қани айтингчи, машиналарни «қантариб» қўйиб, шаҳарликлардан ёрдам сўраган бу раҳбарнинг антимеханизатордан қандай фарқи бор?

Бу йил машина теримини дўндирамиз, деган шовқин-суронлар жуда авжида эди. Лекин, машина теримини бошлайдиган вақт яқинлашгани сари раиснинг овози бир неча парда пасайиб кетди. Эрта-индин машина терими бошланиши керак бўлгани ҳолда, терим агрегатлари ремонти, теримга тайёргарлик ишлари ўлда-жўлда ётибди. 10 та терим машинаси ҳамон ремонтдан чиқарилмаган. Улар «Узсельхозтехника»нинг Ҳазорасп район бирлашмаси ва колхоз устахоналарида қўл тегизилмай турибди.

— Иккита мотор, беш комплект аккумулятор, тўртта генератор, иккита карбюратор ва бошқа запас қисмлар етишмайди. Шулар бўлмаса машиналар устахонада савлат тўкиб тураверади, — дейди устахона мудири Рустам Қурбонов.

Колхоз инженери Болтабой Тўхтабоев, ремонтдан чиқарилди, деб ҳисоблаган машиналарда ҳам камчиликлар борлиги маълум бўлди.

Далаларни машина теримига тайёрлаш ҳақида икки оғиз сўз. Бу йил 900 гектар майдондаги ҳосил машиналар билан териб олишга мўлжалланган бўлса ҳам ана шу далалар бегона ўтдан тозаланмаган, машиналар айланадиган жойлар тартибга келтирилмаган. Султон Жуманиёзов, Ярош Ортиқов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда машина теримига ажратилган далалар тартибга келтирилмаётир. Бригада бошлиғи Ҳусаин Давлатов эса машина теримига ажратилган икки гектарга яқин майдонни сувга бостириб юборган. Оқибатда ғўзалар ётиб қолган.

— Энди бу далага машинани киритиш амри маҳол, қўлда тердираверамиз-да, — дейди бригада бошлиғи.

Хуллас, Ҳазорасп районидаги «Ўзбекистон» колхози машина теримига тайёр эмас. Хўжалик пахтакорлари давлатга 6090 тонна пахта сотиш, ана шу ҳосилнинг 1460 тоннасини машиналарда териш мажбуриятини олганлар. Ҳозир кўпчилик далаларда пахта чаман-чаман бўлиб очилган. Аммо терим ҳали қизғин бошланганий йўқ.

Антимеханизатор бўлиш учун машинанинг йўлига кўндаланг ётиб олиш шарт эмас. Эндиликда «машинага ким қарши?» дейилса «мен» деб қўл кўтарадиган киши йўқ. Лекин тилда машинапарварман деб жар солиб, амалда машина теримини барбод берадиган раҳбарнинг бу уринишини қандай баҳолаш мумкин.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

СЕНТЯБРЬ 10 „ОҚ ОЛТИН" ХИРМОНИ

Республикада пахта тайёрлашнинг бориши

(Планга нисбатан процент ҳисобида; биринчи стун — областлар; иккинчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи стун — мавсум бошидан; тўртинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар)

Қашқадарё	2,28	27,51	33,18
Бухоро	2,36	18,85	12,97
Сурхондарё	1,67	12,05	27,97
Фарғона	1,94	11,54	17,32
Андижон	1,34	8,87	6,71
Тошкент	1,11	5,59	53,16
Самарқанд	0,93	4,49	10,17
Қорақалпоғистон АССР	0,60	3,22	26,80
Хоразм	0,76	3,17	15,84
Сирдарё	0,27	1,16	25,89

СИГНАЛ!

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»НИНГ АНДИЖОН ОБЛАСТЬ МУХБИРИДАН

⊙ Областда пахта териш ва тайёрлашда кунлик ўсишни 2 процентга етказиш ва ундан ошириш имконияти бор. Бўз, Ленин районларида ҳар куни давлатга планнинг 2 процентига яқин пахта сотилаётгани бунинг далилидир.

◆ Лекин ҳали биронта район кунлик ўсишни 2 процентга етказгани йўқ. Шу сабабли область пахта тайёрлашда илғорликка эриша олмаяпти.

⊙ Баъзи районлар айрим кунлари суръатни пасайтириб юбормоқдалар.

◆ Хўжаобод райони 7 сентябрда давлатга 780 тонна пахта топширган эди. Эртасига бу кўрсаткич 747 тоннага тушиб қолди. Илғор районларда ҳар бир теримчи кунига ўрта ҳисобда 60-70 килограммдан пахта тераётгани ҳолда, бу ерда 49 килограммдан ошмаяпти.

⊙ Район партия комитетининг секретари А. Йўлдошев, район ижроия комитетининг раиси Т. Орзибоева ўртоқлар, ишлаб чиқариш бошқармаси ва хўжаликларнинг раҳбарлари пахтани териш ва тайёрлашни тўғри ташкил этолмаяптилар.

◆ Учқўрғон райони кейинги ўринлардан бирида қолиб келмоқда.

◆ Судралишга чек қўйиш керак. Андижон области илғорлар қаторидан ўрин олиши керак.

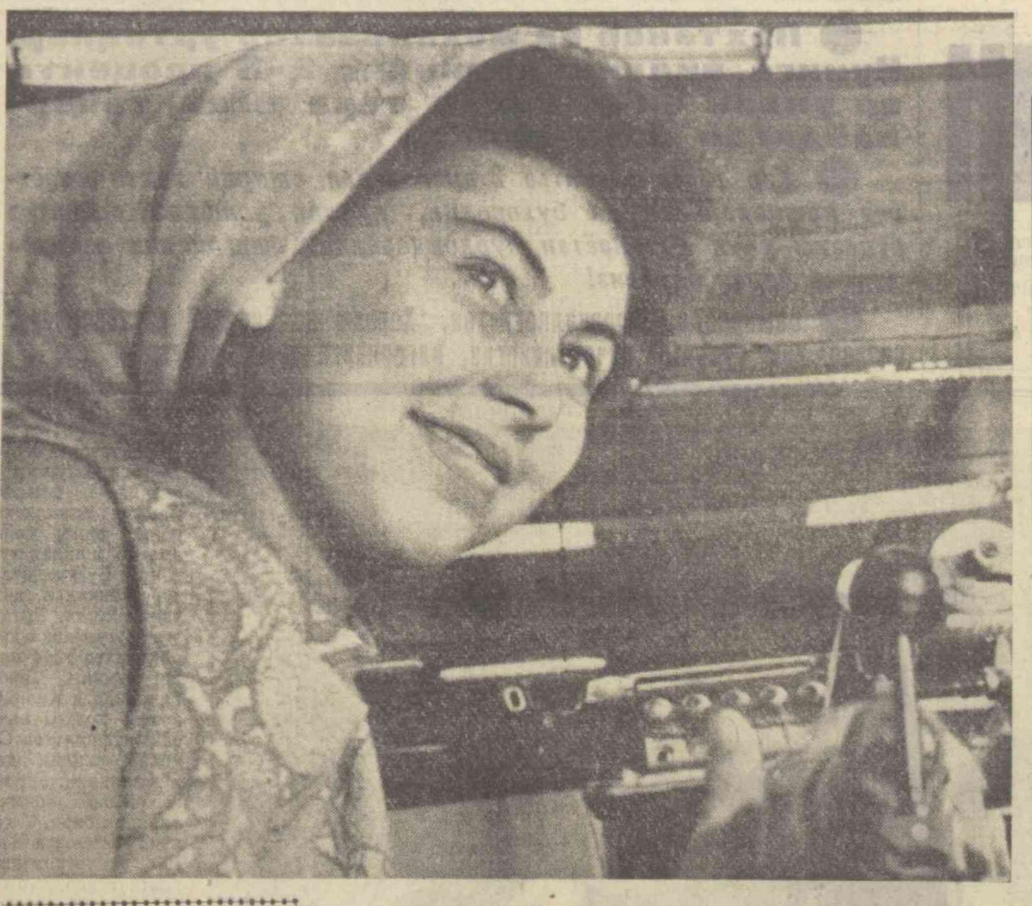

Неля Ҳусаинова ўрта мактабни тугаллагандан кейин «Кинап» заводига ишга келган эди. У қисқа муддат ичида малакали ишчилар сафидан ўрин олди. Ҳозир кунлик нормаларини орттириб бажариш билан бирга, А. Навоий номли Давлат университетининг механика-математика факультетида сиртдан ўқимоқда. Суратда: Самарқанддаги «Кинап» заводининг илғор ишчиси Н. Ҳусаинова.

А. Кузьменко фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

САХИЙ ҚАЛБ ЭГАСИ

Онахон! Самарқандликлар машҳур тўқувчи Федосия Семёновна Кафановани ҳурмат ва иззат билан шундай деб аташади. У ўз самарали меҳнати, ҳамкасблари ҳамда ёшларга ғамхўрлиги, тажрибаларини бошқаларга бажонидил ўргатиши билан шундай обрў-эътиборга сазовор бўлган.

Мана, улкан шойи тўқиш цехи. Бу ерга қадам қўйишингиз билан гувуллаб ишлаётган дастгоҳларга беихтиёр тикилиб қоласиз. Уларда тўқилаётган шойи газламаларнинг ранги баҳор гулларини эслатади. Касби гўзал ва қалби гўзал чаққон қиз-жувонлар ўзлари тайёрлаб чиқараётган газламаларнинг аҳолига манзур бўлиши учун ҳаракат қилмоқдалар. Қандай қилсам кўпчиликнинг кўнглини оламан? Бошқа тўқувчилар сингари Федосия Семёновнанинг кўнглидан ҳам шу хаёллар кечади.

У ҳамиша эл ғамида — юқори сифатли шойи газламалар ишлаб чиқариш, муносиб ўринбосарлар тайёрлаш, ёшларга ўз билганларини сира эринмай ўргатиш иштиёқида. Ҳамиша у корхона ишлаб чиқаришини янада такомиллаштириш қўйида — машина-ускуналарни такомиллаштириш, улар қувватидан самарали фойдаланиш, смена топшириқларини орттириб бажариш ғамида. Ана шу интилиш онахон тўқувчининг ҳамиша зафар кетидан зафар қучишига имкон бермоқда. Смена топшириқларини 1,5-2 ҳисса ортиғи билан бажармагунча кўнгли таскин топмайди.

Смена охирлаб боряпти. Тўқувчи Майсарахон Мўминова бошқараётган дастгоҳлардан бири «тихирлик» қилиб қолди. Ип узилаверди. Ҳар қанча уринмасин тузатолмади. Шунда Федосия Семёновнага мурожаат қилди. «Жоним билан» деди-ю ҳамкасби ҳузурига келиб, унинг мушкулини осон қилди. Дастгоҳ илгаригидек ишлайверди. Майсарахоннинг кўнгли тоғдек кўтарилди, устоз тўқувчига қалбдан миннатдорчилик изҳор этди. Машина анчагина тўхтаб қолган бўлса ҳам, қолган дақиқаларда ғайрат билан ишлаши натижасида смена нормасини орттириб бажарди.

Майсарахон Федосия Семёновнанинг энг яхши шогирдларидан бири. «Учирма қанот» чиқарган — мустақил ишлашга ўтган бўлса ҳам устозидан айрилгиси келмайди. Билмаганларини сўраб-суриштиради, тажрибаларини тўла ўрганишга интилади. Шогирдининг бундай ҳаракатидан устоз ҳам хурсанд. Корхонада онахон тўқувчининг шогирдлари жуда кўпайиб кетди. Мадамин Раҳимов, Зина Шилина, Зайнаб Ғуломова, Фотима Аббосова каби тўқувчилар унинг кўмагида оддий ишчигина эмас, тадбиркор мастерлар даражасига кўтарилишди.

Федосия Семёновна катталарни ҳурмат қилади, тенгдошларини қадрлайди, ёшларни жуда яхши кўради. Кишилар орасида бўлиш унинг учун энг яхши дам олиш ҳисобланади. Жамоат ишларида актив иштирок этади. Бўш вақтларининг маълум бир қисмини корхона оталиғидаги 34-мактаб ўқувчилари ўртасида ишлаб чиқариш практикасини олиб бориш учун ажратган. Мактаб фабрикага анчагина уқувли кадрлар тайёрлаб бермоқда. Корхона билан мактаб ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатилган. Фабрикадаги етук ишчилар, мутахассислар ўқувчиларда ишлаб чиқариш малакаси ҳосил қилиш учун мунтазам ёрдам бериб келмоқдалар. Мактаб эса, ўз навбатида битирувчилардан кўпини шу корхонага йўлламоқда. А. Зиняева, З. Кузнецовалар ҳам шу мактабда таълим олиб чиққан серғайрат ёшлардан. Улар мактаб партасидан тўппа-тўғри корхонанинг тўқув цехига ишга келишди. Федосия Семёновна уларни ўз қаноти остига олди. Тўқувчилик касбини улуғлашга ўргатди. Ҳозир бу ёшлар корхона ишлаб чиқаришининг энг илғорлари қаторидан ўрин олишди. Етти йиллик планни аллақачон бажариб қўйишган. Ҳозир 1966 йил ҳисобига шойи тўқишяпти.

Устоз тўқувчи қолоқ ишчиларга ёрдам беришни ўзи учун ҳам қарз, ҳам фарз деб билади. Бир куни смена бошланишидан аввалроқ келиб цехни айланиб юрган эди, дастгоҳ бошқараётган қорачагина қизнинг ишига бир зум тикилиб қолди. Дастгоҳдан чиқаётган газлама бир оз дағалроқ тўқилган эди. Маълум бўлишича, дастгоҳнинг тола узатгич қисми синибди-ю, тўқувчи қиз Анна буни пайқамабди. Федосия Семёновна унинг ишига кўпдан бери разм солиб юрарди. Ишга вақтида келади, вақтида кетади. Бироқ ўзи бошқараётган машинанинг қувватидан ўринли фойдаланишга эътибор бермас экан. Шу важдан смена нормасини кўпинча бажарса ҳам баъзида уддалай олмасди. Мана, бугун нуқсон аён бўлди.

Шу куни Анна ишдан кейин қолди. Федосия Семёновна дастгоҳларни бошқаришнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида гапирди. Аннанинг саволларига жавоб берди. Эртаси куни унинг ишидан хабар олиб турди. Смена тугагач, ҳисоб-китоб қилиб чиқишса, машина қувватидан тўғри фойдаланишда гап кўп экан: бугун у нормасини анча ортиғи билан бажаришга эришди. Шу-шу бўлди-ю, Анна билан Федосия Семёновна опа-сингил тутинишди. Кўпинча бирга бўлишади. Илғор тўқувчининг изидан борган Анна Читапова смена топшириқларини энди ортиғи билан бажармоқда.

Ф. С. Кафанова тўқимачилик саноатидаги кўп йиллик хизматлари учун партия ва ҳукуматимизнинг мукофотлари билан тақдирланган. «Шавкатли меҳнати учун» медали ва СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг кумуш медали унинг кўксини безаб турибди. Шу йил моҳир тўқувчининг ҳаётида қувончли воқеа рўй берди. Республикамиздаги кўпгина ишлаб чиқариш илғорлари қатори унга ҳам Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди. Ўртоқ Кафанова ҳар йили 18 минг метрдан ортиқ шойи газлама тўқимоқда. Кейинги 27 йил мобайнида ярим миллион метрдан зиёд шойи газлама унинг меҳри ва меҳнати билан тайёрланди.

Меҳнат қаҳрамони Федосия Семёновна партия ва ҳукуматимизнинг юксак мукофотига жавобан яна ҳам ғайрат билан меҳнат қилмоқда. Етти йиллик планни аллақачон бажариб қўйган қўли гул тўқувчи ҳозир 1966 йилнинг иккинчи ярми ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

Абдулла РАҲИМОВ,
Самарқанддаги 26 Боку Комиссари номли шойи тўқиш фабрикаси.

ЕТТИ ЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ

УЧ ОҒА-ИНИ

Бобоназар билан Анатолий нарядхонага келганларида, ҳеч ким йўқ эди. Тўрдаги стол ёнида участка бошлиғи Иван Павлович Барабаш ва кон мастери Карим Ашрабов ўртоқлар қандайдир масала ҳақида суҳбатлашиб ўтиришарди. Бошлиқ уларни дарров ўз ёнига чақирди, салом-аликдан сўнг:

— Каримжон билан янги лавани тезроқ ишга тушириш ҳақида гапиришаётган эдик, — деди у.— Шу ишни бир оз жадаллаштирмасак бўлмайдиганга ўхшайди. Эски лаванинг кўмири тугаб қолди.

— Шоввозлар шундай ишлаб туришса, эски лава узоғи билан ўн-ўн бир кунга етади-да, — гапга аралашди кон мастери.

— Ана, кўрдингизми?! Янги лавада ҳали 11-12 кунлик иш бор.— дедию, проходчиларга синовчан қаради бошлиқ.

Бобоназар шериги Анатолий Уваровга бир қараб олгач:

— Анатолий билан ҳар сменада қўшимча 50-60 сантиметр лава очишга сўз берамиз, — деди...

Бобоназар янги куч, янги ғайрат билан ишлади, шу суҳбатдан кейин бутун вужуди билан меҳнатга берилиб кетди. Унинг бу ташаббуси участканинг қолган проходчилари ўртасида кенг ёйилди. Бошқа проходчилар ҳам конкрет мажбуриятлар олишди.

Кунлар кетидан кунлар ўтиб борди. Тўққизинчи куни марраға етилди. Узунлиги 150 метр, кенглиги 240 сантиметр, баландлиги 2 метрли лавани кўмир қазиб олишга тахт қилишди. Лаванинг энг охирги метрларини ҳам Бобоназар билан Анатолийлар очишди. Орадан бир-икки кун ўтгач лава пармалаш механизмлари, занжирли транспортёрларнинг товушлари, портлаш овозлари, навалоотбойчиларнинг ҳайқириқлари билан гавжумлашиб кетди.

Бобоназар Йўлдошев зарбдаст randкончилардан. Ҳунарига меҳр қўйган. Шу ҳунар туфайли эл ҳурматини қозонмоқда, обрў орттирмоқда. Мана Оҳангарондаги 9-шахтада ишлаётганига ҳам салкам 16 йил бўлиб қолди. Шу йиллар давомида минглаб тонна «қора олтин» қазиб чиқарилишига муносиб ҳисса қўшди. 30 дан ортиқ янги лавани очишда қатнашди.

Кончилар Бобоназарни ҳар ишга қодир дейишади. Бу бежиз айтилмаган. У кўп ҳунар эгаси, шахтёрликдаги барча операцияларни пухта эгаллаб олган. Навалоотбойчи, мустаҳкамловчи, портлатувчи, лесогон, моторист вазифаларида бемалол ишлай олади. Портлатувчиликда ишлаб давлатнинг анчагина маблағини тежаб қоляпти. Проходка вақтида кўмир, тоғ жинслари қатламларини ўзи портлатаверади.

Бобоназарнинг туғишган инилари ҳам ака изидан боришяпти. Катта укаси Ҳидирназар кўмир разрезида қудратли экскаваторни бошқариб, ҳар сменада минг тоннага етказиб ёқилғини вагонларга ортади. Кенжа Абдуназар шахтанинг коммунистик меҳнат участкасида навалоотбойчи бўлиб ишлаётганига роппа-роса ўн йил тўлди. Укалар ҳам ака сингари Йўлдошевлар фамилиясига доғ туширмай ишлашмоқда. Шахтёр деган юксак номни ҳар доим ардоқламоқдалар, ташаббускорлик намуналарини кўрсатаётирлар.

Оҳангарон кончилари шербилак ака-укаларни «уч оға-ини зарбдорлар» деб ҳам аташади. Ҳаммалари коммунистик меҳнат зарбдори деган шарафли номни олишга муяссар бўлишган. Коммунист шахтёрлар жамоатчилик ишларида актив иштирок этадилар.

Яқинда бу шахтёрлар оиласида қувончли воқеа рўй берди. Бобоназар Йўлдошевнинг кўксини Меҳнат Қизил Байроқ ордени безади. Мукофот иниларини ҳам янги марралар сари отлантирди. Бобоназар, Ҳидирназар ва Абдуназар Йўлдошевлар иш вақтидан самарали фойдаланиб, илғор тажрибаларга амал қилмоқдалар. Улар иссиқлик ва ёруғлик манбаи бўлган «қора олтин» қазиб чиқаришни кўпайтиришга муносиб ҳисса қўшиш учун янги-янги резервларни ишга солишга интилаётирлар.

А. МИРСОБИРОВ.
Оҳангарон кўмир кони.

АҲИЛ БЎЛИНГ

ОИЛА, АХЛОҚ ВА ОДОБ

Ҳурматли редакция! Кўпинча газета саҳифаларида айрим кишиларнинг онгидаги эскилик сарқитларига қарши қаратилган мақолаларни ўқиб турибмиз. Уларда виждон бурчини, инсонлик бурчини унутган айрим кишилар кескин қораланиб, жуда кўнгилдагидай иш қилиняпти. Бизнингча бунга аввало, уларнинг оиласидаги носоғлом шароит, оила бошлиқларининг табиатидаги нуқсонлар сабабчи бўлади.

Оила аҳил бўлса, ота-оналар ёшларнинг тарбиясига, одоб-аҳлоқига эътибор билан қараса, ўғил-қизлар ҳам софдил, меҳнаткаш бўлиб ўсади. Мисол учун узоққа бормай, ўз оиламиз тўғрисида икки оғиз гапирмоқчимиз. Биз оиламиз аъзоларида, аввало, аҳиллик, ўзаро ҳурмат, билимга чанқоқлик фазилатларини тарбиялашга интилдик. 5 қиз, 5 ўғил ўстирдик.

Ота-оналари каттаю-кичик: ҳар бир ишда, муомалада бир-бирини ҳурмат қилишини кўрган болалар ҳам табиийки, бир-бири билан жуда аҳил, иноқ бўлиб ўсишади. Бизнинг болаларимиз Сафо, Муаззам, Эркин, Дилбарлар ҳам оилада шундай шароитда катта бўлишди. Улар ёшлигидан бир-бирини ҳурмат қилишга одатланишди. Мабодо бирортаси ўқишда, ишда қийналиб қолса, дарҳол бошқалари ундан ҳол-аҳвол сўрашади, ёрдам беришади. Шу аҳиллик, иноқлик, иззат-ҳурмат болаларнинг кундалик турмушига, ўқишига самарали таъсир кўрсатди. Болаларимиз мактабда яхши ва аъло ўқишди. Ўқитувчиларнинг, ўзидан катталарнинг бир гапини иккита қилишмади. Берган топшириқларини жонкуярлик билан бажаришди. Маслаҳатларига амал қилишди.

Мактабни муваффақиятли битирган катта қизимиз Муаззам ва ўғлимиз Сафо олий маълумотли педагог бўлиб етишишди. Муаззам ўрта мактабда илмий мудир. Улар ўқувчиларни ҳам бир-бири билан аҳил, меҳрибон қилиб тарбиялашади. Уларда илмга, меҳнатга ҳавас уйғотишади.

Яна бир ўғлимиз Эркинжон армия сафида хизмат қиляпти. Унинг ҳам одоб-хулқидан дўстлари, командирлари хурсанд. Армия хизматидан қайтиб келгач ўқишини давом эттирмоқчи. Ўғлимиз Баҳодир 10-синфни тамомлади. Қизимиз Дилбар институтга кириш учун имтиҳон топширди. Бошқа ўғил-қизларимиз ҳам мактабда яхши ўқишяпти. Ўқиш, илм олиш — оила аъзоларимиз учун зарурий эҳтиёж бўлиб қолган. Ўзимизнинг ва ўғил-қизларимизнинг ўқиш даврини жам қилсак саксон йилдан ошаркан.

Биз болаларимиз тўғрисида мақтаниш учун ёзаётганимиз йўқ, албатта. Уларнинг одобидан, аҳиллигидан қувонганимизни бошқа оилалар билан баҳам кўрмоқчи бўлдик. Бошқалар ҳам оилада фарзандларига шу оддий инсоний фазилатларни ёшлигидан сингдирсинлар. Ана шунда жамият, одамлар олдида юзимиз ёруғ бўлади.

Ўғилхон ХИДИРОВА,
Қаҳрамон она.
Қодиржон ХИДИРОВ,
кутубхона мудири.

«ЮРАКДАГИ ЎҚ»

ЖУРНАЛЛАРНИ ВАРАҚЛАГАНДА

«Шарқ юлдузи» журналининг шу йил июль сонида шоир Назарматнинг «Юракдаги ўқ» номли достони эълон қилинди. Асарнинг лирик қаҳрамони бугунги совет кишисидир. У, Улуғ Ватан урушида немис-фашист босқинчиларига қарши курашиб Берлингача бўлган қонли жанг йўлини босиб ўтган. Ҳозирда эса, тинч ижодий иш билан умрини роҳат-фароғатда ўтказаётган оддий бир деҳқон. Автор ҳаммага маълум ҳақиқатни ўзига хос йўл билан жонли, ҳаяжонли ҳикоя қилади. У, уруш картиналарини кўрсатувчи ишонарли лавҳалар, эсда қоладиган контраст эпизодлар топа олган. Шоир илгари сураётган фикрнинг ҳаққонийлигига ишонамиз, лирик қаҳрамонининг қувончларига ҳам, қайғуларига ҳам юракдан шерик бўламиз.

Лирик қаҳрамон гўзал Самарқанд шаҳрини кезар экан, унинг диққатини ғаразгўйлик билан кифтига фотоаппарат осган турист тортади. Бу турист бир вақтлар унинг кўксига ўқ узган қотил бўлиб кўринади. Аммо, мағрур ва жасур совет кишисининг иродаси ўлимлардан устун чиқади; қуйидаги мисралар омон қолган жангчининг номаълум туристга, бироқ унчагина эмас, балки бутун фашистларга айтган айбномасидек жаранглайди.

Мен тирикман.
Совет давронин
Бир солдати, оддий пахтакор.
Осон эмас, солдатнинг қонин
Ерга тўкмоқ, уни этмоқ хор!!

Лекин солдат тунлари пинакка кетар экан, «пахталарга сув тараб, шинам шийпонларда ёнбошлар» экан, қалбини ўтган жанг жароҳати изтиробга солади. «Ҳеч ким билмаган» аммо кечалари ором бермаётган бу дил яраси уни безовта қилади. Лекин бу ҳолат қаҳрамон қалбида нафратли, урушни лаънатловчи нидога айланади, кези келса у шердил бўлиб, арслондек ҳайбат билан олишишга, курашишга ҳам тайёр.

Шоир достонида «юрагимга бир ўқ қўйилган, кўпия эса ўқ кўмган ерга» деб образли жумла ишлатади. Бу асарда катта аҳамият насб этган. Биринчидан, у асарни бирлаштирувчи деталь, иккинчидан эса достон ғоясини, унинг асосий мазмунини ташувчи образ сифатида ғавдаланади.

Жангда шаҳид бўлганларнинг хотираси ва ҳурмати учун лирик қаҳрамон зиммасида катта масъулият туради: у «бир вақтлар Россияда «шатта еганларнинг» ихтиёрида қанча-қанча ракеталар борлигидан огоҳ; у бир вақт қутуриб «қани, Шарққа!» деган урушқоқларнинг бугунги кундаги кирдикорларидан яхши хабардор. У, хушёр ва мард соқчидай дунёнинг ҳамма томонини кузатади.

Асарга ҳарорат бахш этган томонлардан яна бири, унда келтирилган деталларнинг ҳаётийлиги ҳамда оригиналлигидир. Масалан, жанг майдонида, бўрон ва тўзонлар орасида учиб юрган жувон расмини хотирланг. Бу деталь орқали катта бир ҳақиқат очилади. Бу картина, умуман асарнинг салмоғини оширган, унинг асосий «устун»идек хотирада қолади. Тўғри, у бир оз ғайри табиийдек бўлиб кўриниши ҳам мумкин. Аммо, масаланинг бошқа бир тарафи ҳам муҳим: маълумки, урушда бизнинг куч-қудратимизгина эмас, балки буюк дўстлигимиз ҳам катта синовдан ўтди. Уруш халқларни бир-бирига янада яқинлаштирди; кишилар бир-бири тўғрисида кўпроқ ўйлайдиган, бир-бирининг ғамини, қувончини баҳам кўрадиган бўлиб қолишди. Ана шу меҳр жангчида расм ҳақида ўйлаш, унинг тақдири билан қизиқиш истагини туғдиради.

Лекин достонда баъзи камчиликлар ҳам бор. Жангчининг урушда ҳалок бўлган солдатнинг отаси билан учрашув картинаси асар тўқимасига маҳорат билан сингдириб юборилмаган.

Умуман олганда «Юракдаги ўқ» достони Назармат маҳоратига гўё синовдек туюлади. Ўқувчи асарни ўқиб чиқиб шоирнинг бу синовдан муваффақиятли ўтганига қаноат ҳосил қилади.

Э. ҲАЙДАРОВ,
А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

ЎН ҚАВАТЛИ МЕҲМОНХОНА

Ўрта Осиё шароитида, айниқса Бухорода ўн қаватли меҳмонхона қуриш мумкинми? Тошкентдаги зонал қурилиш бўйича тажрибе-типовой лойиҳалаш илмий текшириш институтининг мутахассислари ана шу масалани ижобий ҳал этдилар. О. Ойдинова бошлиқ бир группа архитекторлар Бухоро шаҳрида қурилиши мўлжалланган ўн қаватли меҳмонхона биноси лойиҳасини ишлаб чиқдилар.

Меҳмонхона 320 ўринли бўлиб, ҳар бир хона 1 ва 2 кишига мўлжалланган. Хоналарда девор шкаф бор. Ванна, душ ва ёзги айвонча ҳам бўлади. Меҳмонхонанинг биринчи қаватида ресторан, кафе, зиёфат зали, маиший хизмат кўрсатадиган бюро, меҳмон қабул қилиш хонаси ва бошқалар жойлашади.

Шаҳардаги қадимги ёдгорликларни томоша қилишни ёки шаҳар чиройини кузатмоқчи бўлсангиз ўнинчи қаватга кўтариласиз. Бу ерда махсус галерея қурилади. У ердан туриб ҳаммаёқни завқ билан томоша қила оласиз. Ресторан ва ошхоналарда ҳавони янгилаб турувчи аппаратлар ўрнатилади. Ёзда ресторан заллари шамоллатиб турилади. Шунингдек, меҳмонларга хизмат кўрсатиш учун ёзги ҳовлида ресторан бўлади.

Кишилар истиқомат қиладиган хоналар қаватлараро плиталар орасидан ўтказилган иссиқ сув қувурлари орқали буғ ёрдамида иситилади. Ёзда эса шу қувурлардан совуқ сув юборилиб, хоналар совутилади. Меҳмонхона қурилишида индустриал методлардан кенг фойдаланилади. Қурилишда ўзбек миллий архитектура орнаментларидан самарали фойдаланиш кўзда тутилади. Маҳаллий усталар тайёрлаган рангли сопол плиталар, синтетик материаллар, йиғма темир-бетон, алюминий ва ойна ишлатилади.

Янги меҳмонхонани қуриш Бухородаги 163-трест бинокорлари зиммасига юкланди. Улар қурилиш ишларини шу йилнинг ўзидаёқ бошлаб юборишади.

М. СУЛТОНОВ.
Бинокор инженер.

СОВЕТ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯСИ ИЖОДИЙ

(Боши биринчи бетда).

вий ва интеллектуаль юксалтирадиган, дунёни эстетик идрок этишини такомиллаштирадиган, ўз атрофидаги янгилик ва эскиликни аниқроқ кўрашга ва уларга нисбатан аниқроқ ҳаракат қилишга ёрдам берадиган нарсаларнинг ҳаммаси — хуллас шахсни камолатга етказадиган, ҳаётга мустақил ва актив муносабатда бўлишни мустаҳкамлайдиган нарсаларнинг ҳаммаси, коммунизм учун курашдек умумхалқ ишига ёрдам берадиган нарсаларнинг ҳаммаси чинакам партиявий санъатнинг марказида бўлади ва унинг ҳақиқий бойлиги ҳисобланади. Партиявий танқиднинг бурчи санъатнинг ғоявий-тарбиявий ва эстетик функциясини ўташида уни оқилона қўллаб-қувватлашдан иборат.

Эндиликда совет халқи олдида хўжалик-иқтисодий, социал ва сиёсий муносабатларни, жамиятимиз ҳаётининг барча томонларини такомиллаштириш ишида катта вазифаларни ижодий ҳал этиш учун кенг истиқбол очилмоқда. КПСС Марказий Комитети март Пленуми қишлоқ хўжалиги соҳасида улкан вазифаларни олдинга сурди; саноатимизни бундан буён янада ривожлантиришнинг, бутун халқ хўжалигига илмий асосда раҳбарлик қилиш ва уни бошқариш методларини такомиллаштиришнинг муҳим масалалари етилиб қолди. Бу катта масалаларнинг ҳаммаси соф хўжалик, соф иқтисодий характердаги масалалардир деб ҳисоблаш нотўғри бўлур эди. Аслини олганда гап жамиятимиз ҳаётининг ҳамма томонларига тааллуқли бўлган проблемаларнинг бутун бир комплекси тўғрисида бормоқда, гап социалистик демократизмни янада ривожлантириш тўғрисида, ҳар бир меҳнаткаш ишга жонкуярлигини, ўз мустақиллиги ва ижодий ташаббусини тўла намоён қила оладиган ва қилиши керак бўлган ҳар қандай участкада, ҳар қандай соҳада ўз маънавий дунёсининг бутун бойлигини, ўз шахсининг бутун хислатларини ўз меҳнатига сарфлай оладиган ташкилий формаларни ривожлантириш ва такомиллаштириш тўғрисида бормоқда. Адабиётимиз ва санъатимизнинг кишиларнинг маънавий фазилатларини ривожлантириш ва юксалтириш, коммунистик қурилишнинг, инсон бахт-саодати учун, унинг ҳар томонлама камол топиши учун, унинг бахти учун қурилишнинг улкан вазифаларини амалга оширишда партия ва халққа ёрдам беришдан ҳам кўра олижаноброқ ва юксакроқ вазифаси борми! Санъаткор учун ана шу вазифалардан четлашиш, тарихий тараққиётнинг бош истиқболини йўқотиб қўйишдан кўра ҳалокатли нарса борми!

Санъатимизнинг ижодий методи социалистик реализмдир. Бу — санъатнинг ўз табиати жиҳатидан чуқур диалектик принципи ва методидир. Бу методнинг моҳияти янги тузум ва янги кишини қарор топтириш, «турмушни фаолият сифатида» (М. Горький) тасвирлашдир.

Социалистик реализмнинг ана шу моҳиятини сохталаштириб бўлмайди. У асар темасини танлаб олишда, унинг жанри, стили ва формасини аниқлаб олишда санъаткорга қатъий стандартни тавсия этмайди, балки унга коммунизм учун кураш доирасида кенг ташаббус кўрсатишга имконият беради.

Социалистик реализм санъатимизнинг ҳаётни қарор топтирувчи методидир. Бундан иллатларни танқид қилиш, уларни фош қилиб ташлаш социалистик реализмга ётдир, деган хулоса асло келиб чиқмайди. Камчиликларни тугатиш учун уларни фош қилиб ташлаш эмас, балки бу камчиликлар тўғрисида индамаслик ёки уларни тенденция тарзида бўяб кўрсатиш нигилизмни, айниқса баъзи ёшлардаги ҳеч нарсага ишонмасликни вужудга келтиради.

Камчиликларга нисбатан муросасиз бўлиш — камчиликлар тўғрисида индамай ўтиш билан келиша олмайди. Масаланинг моҳияти ҳам шундан иборатки, «ёмонлик» вақтинча «яхшилик» устидан устун келган ҳар бир конкрет ҳолда нима учун бундай бўлганлигини тушуниб етиш керак. Бу ўринда, умуман айтганда, «янгилик енгилмасдир» ва ҳоказолар деб умумий тарзда фикр юритишнинг ўзи етарли эмас. Агар мингта ютуқ олдида битта камчилик учраб қолгудек бўлса, унга ҳам муросасиз муносабатда бўлмоқ керак. Санъат партия ва халқнинг умумий вазифаларини ҳар бир совет кишисининг шахсий-маънавий бурчига айлантиришда ёрдам беради.

Санъаткор ва танқидчи, таъбирли қилиб айтганда, «воқеаларнинг ривожланиш маневрини яхлит ҳолда кўра билиши» керак. Бироқ, ўз-ўзидан маълумки, умуман бутун адабиётимиз бажара оладиган ишни ҳеч бир ёзувчи, хусусан бир асарнинг ўзида бажара олмайди. Совет ёзувчиси учун ҳаёт талаби — коммунизм учун курашимизда ёрдам берадиган ҳамма нарсани барқарор этиш, бу курашга халақит берадиган ҳамма нарсаларни фош этиш билан коммунизм учун курашга ёрдам бериш совет ёзувчиси учун мажбурийдир. Бироқ, ҳар бир ёзувчидан **мутлақо** кўп томонламаликни талаб қилиш ақлдан ташқари бўлур эди.

Бундай талаб қўядиган бўлсак бирорта ҳам бадиий асар ололмаймиз.

Агар капиталистик дунёда прогрессив кучларнинг асосий вазифаси унинг асосларини **парчалаб ташлаш**дан иборат бўлса, социалистик дунёда **яратувчилик** вазифалари биринчи планга чиқишини ҳисобга олиб, чинакам новатор бўлмоқ керак. Шу билан бирга капиталистик мамлакатларда турли социал тенденциялар, «икки маданият» ривожланаётганлигини ва тўқнашаётганлигини кўрмаслик ҳамда уни ҳисобга олмаслик мумкин эмас. Биз демократик маданиятдан унинг изчил ривожи бўлган «демократизм ва жаҳон ишчилар ҳаракатининг интернационал маданиятига» (В. И. Ленин) бормоқдамиз. Биз К. Маркснинг «ҳар қандай миллат бошқа миллатлардан ўрганиши мумкин ва керак», деган васиятини унутганимиз йўқ, энг яхши, прогрессив нарсаларни ўрганиши, ўз-ўзидан маълумки, ўз мамлакатининг тарихий социал ва миллий хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда ўрганиши керак.

Совет санъати коммунизм замонасининг тарихий зарур ҳаракати ҳисобланган ишчилар синфи революцион курашининг эҳтиёжларини акс эттириб, партия сиёсатини бадиий образларда ривожлантиради ва ҳимоя қилади. Санъатнинг партиявийлигини профессионал маҳоратдан, ёзувчининг юксак ғоявий эътиқодидан, санъат қонунлари ва ҳаётнинг қонунларини чуқур билишдан ажратиб бўлмайди, ёзувчи ўз ижодида олға сурган масалаларни тушуниб етишидан, жаҳон маданиятининг барча ютуқларини қанчалик пухта эгаллаганлигидан, энг муҳими, илмий дунёқараши қанчалик шаклланганлигидан, хуллас, агар шундай дейиш жоиз бўлса, юксак маънода зиёлиликдан ажратиб бўлмайди. Бу ўринда ишчилар синфининг улуғ доҳийлари, идеологлари Маркс, Энгельс, Ленин каби зиёли бўлиш кўзда тутилмоқда.

Кези келганда шуни айтиб ўтиш лозимки, зиёлиликни партиявийлик ва халқчилликка қарама-қарши қўйишга ҳар қандай уринишлар маданиятга қарши демогогларча, саводсизларча қарши чиқиш, **илмий** дунёқарашга қарши чиқиш, оммани ишонтириш ишида маҳоратни эгаллашга қарши чиқиш бўлур эди ҳамда ихтиёрий ёки ихтиёрсиз равишда биринчи ўринга маъмуриятчилик, буйруқбозлик ва бақироқликни қўйиш, сиёсий иш савиясини камситиш бўлур эди. Фақат тараққиёт душманлари, синфий душманларимизгина ақл-заковатдан қўрқадилар, зиёлиликни кўра олмайдилар, тубан ҳис-туйғуларни, инстинктларни тарбиялашга уринадилар. Инсоният яратган барча бойликларни билиб, ўз онгини бойитган тақдирдагина, халқ оммасини ана шу маданият юксаклиги даражасига кўтариш учун кураш олиб борган тақдирдагина коммунист бўлиш мумкин, деб таълим берган эди В. И. Ленин. Зиёлиликни инкор этиш, унга скептиклик билан қараш — бу қолоқлик ва нодонликни тарғиб этиш, одобсизлик ва малакасизликни тарқатишга уриниш, инсонга нисбатан ҳурматсизлик қилиш бўлур эди. Бу — меҳнаткашларнинг ошиб бораётган маънавий эҳтиёжларини ҳам, ҳозирги вақтда раҳбарликнинг ҳамма босқичлари зиммасидаги ғоят катта масъулиятни тушуниб етмаслик бўлур эди. Бу — партиявийлик ва халқчилликни ёқлаш эмас, балки унга қарши чиқиш бўлур эди. Марксист учун зиёлилик халқнинг маънавий ўсиши, ғоявий бойлиги мезонидир, партиявий раҳбарлик савиясини, омманинг онги савиясини оширишнинг мезонидир. Шунинг учун ҳам зиёлилик масаласи фақат зиёлиларга тааллуқли масала бўлиб қола олмайди. Бу — фан ва маданиятнинг роли, коммунизм қурилишида ва унинг душманларига қарши курашда интеллектуаллик, онглилик факторининг роли ҳақидаги масаладир. Биз ҳаммадан олдин ва ҳамма нарсадан кўпроқ «зиёлилар ва ишчилар ўртасида сунъий равишда тўқиб чиқарилган чегарани ўтказиш тўғрисида эмас», балки уларнинг ҳар иккисини ҳам бирлаштириш тўғрисида ғамхўрлик қилмоғимиз керак, деб таъкидлаган эди В. И. Ленин.

Ҳаёт диалектикасига мувофиқ бўлган илмий дунёқарашнинг ўрнини ҳеч қандай истеъдод ҳам боса олмайди. Коммунизмнинг диалектик-материалистик дунёқараши ана шундай илмий дунёқарашдир. Истеъдод ана шу дунёқараш асосида гуллаб-яшнайди, камол топади, юксалади ва узоқни кўрадиган бўлади.

Бу ўринда биз санъаткор учун тўғри сиёсий позицияни танлаб олишнинг аҳамиятинигина эмас, шу билан бирга партия сиёсатини ишлаб чиқиш ва уни ўтказишда, ҳар тарафлама тараққий этган коммунистик жамият ижодкорларини шакллантиришда санъатнинг, айниқса, адабиётнинг аҳамиятини ҳам эсда тутишимиз лозим. В. И. Ленин ўзининг сўнгги асарларида, ўз олдиларига қўйилган жиддий мақсад, чинакам инсонпарвар жамият — коммунизм қуришдек буюк мақсадга эришиш йўлида «ҳеч қандай қийинчилик ва ҳеч қандай курашдан қўрқмайдиган», «виждонига қарши ҳеч иш қилмаслигига... кафил бўлиши мумкин бўлган» кишиларни мумкин қадар кўпроқ тарбиялаб етиштиришни васият қилган эди. Ахир, бу кўрсатмалар сиёсатимиз учун, санъатимиз учун программ кўрсатмалардан бири эмасми?

Советлар мамлакатида

● **ИРКУТСК.** Марково посёлкаси билан Киренск шаҳри орасида, Лена дарёси соҳилида, геологлар 2.634 метр чуқурликдаги қудуқни пармалаб бўлдилар. Қудуқ баракали бўлиб чиқди. У бир суткада 50 кубометр нефть ва 50-60 минг кубометр газ бермоқда.

Геологлар Якутиянинг ғарби-жанубий қисмида ҳам нефть ва газ қатламлари бор, деб ҳисобламоқдалар.

● **КИШИНЕВ.** Молдавия корхоналари ишлаб чиқарилаётган буюмларнинг техника даражасини аниқламоқда.

Масалан, Кишиневдаги «Электроточприбор» заводида маҳсулот ҳар бир турининг техника даражасини акс эттирувчи карталар тузилди. Шу нарса аниқландики, пайвандлашни контроль қилиш учун фойдаланилаётган ультратовушли портатив дефектоскоп Англия, Франция ва Японияда тайёрланаётган шу хилдаги асбоблардан қолишмайди. Бетондан тайёрланган қурилиш конструкциялари сифатини аниқловчи дефектоскопнинг, картада кўрсатилишича, «чет элларда тенги йўқ».

● **ДУШАНБА.** Тожикистонда бинокорлик материаллари ва йиғма темир-бетон конструкцияларининг юздан ортиқ тури ишлаб чиқарилмоқда.

Индустриал уй-жой ва маданий-маиший қурилишининг кенгайиб бораётганлиги туфайли бинокорлик материаллари саноати жадал ривожланмоқда. Етти йиллик мобайнида Тожикистонда 120 дан кўпроқ замонавий корхона ва цех ишга туширилди. 120 мингдан ортиқ оила янги уйларга кўчиб кирди.

Республикада саноатнинг янги тармоқлари — химия ва рангли металлургия тармоқлари барпо қилинмоқда. Норак ГЭСи ва йирик ирригация системалари қурилмоқда. Бу нарса қудратли қурилиш базасини ривожлантиришни талаб қилди. Яқин беш йил ичида бинокорлик материаллари ва темир-бетон конструкциялари ҳамда деталларини ишлаб чиқариш бир ярим баравар кўпаяди.

● **ОРЖОНИКИДЗЕ.** Баланд тоғлардаги ўтлоқларда ўтларнинг мўл бўлганлиги Шимолий Осетиядаги тоғли колхозларнинг чорвадорларига ўтган йилдагига қараганда уч баравар кўп озуқа тайёрлаш имконини берди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 20 центнер пичан тайёрланди. Хўжаликлар ўтларни такрор ўришга киришди

Силос учун экилган маккажўхори жадал суръатлар билан йиғиштириб олинмоқда.

УЛКАН БИЛИМ ДАРГОҲИ

Тошкент Давлат педагогика институти 30 ёшда

Студентлар назарий машғулотларда олган билимларини мустаҳкамлаш учун институтда жуда катта имкониятлар мавжуд. Лабораториялар катта тажриба мактаби сифатида хизмат этмоқда. Суратда: физика-математика лабораториясида.
П. Перменев фотоси.

Илмий муассасалар, ишлаб чиқариш корхоналари ва айрим шахслар ҳаётида шундай дамлар бўладики, уларни бутун совет жамоатчилиги олқишлайди, уларнинг босиб ўтган йўлига, муваффақият ва ютуқларига шерик бўлади. Ҳозирги кунда Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институтининг 30 йиллик тўйи нишонланаётган бир пайтда республикамиз жамоатчилиги, институтимизни тамомлаб чиққан кишилар коллективимиз билан биргаликда севинмоқдалар; бу улкан маърифат диёрининг ютуқларини олқишламоқдалар.

Маълумки, республикамизда олий таълим шонли йўлни босиб ўтди. В. И. Ленин декрети билан очилган Ўрта Осиё Давлат университети республикада олий таълимга асос солди. В. И. Ленин йўлланмаси билан бир группа рус олимлари ва педагоглари Тошкентга келиб олий маълумотли миллий кадрлар тайёрлаш ишига жонкуярлик билан киришиб кетдилар.

1935 йил Ўрта Осиё Давлат университетининг педагогика факультети базасида 320 кишилик контингент билан Тошкент Давлат педагогика институти очилди. Институтга халқлар дўстлигининг символи сифатида Озарбайжоннинг буюк шоири ва мутафаккири Низомий Ганжавий номи берилди.

Ҳозирги кунда институтнинг 42 та кафедрасида 494 ўқитувчи ёш авлодга таълим-тарбия бермоқда. Улардан 6 киши профессор ва фан доктори, 131 киши доцент ва фан кандидати унвонларига эга, 157 киши эса старший ўқитувчидир.

Институтда ўнлаб йирик мутахассислар: профессорлардан П. И. Иванов, М. А. Асқарова, доцентлардан М. Х. Давлат-Юсупов, Ш. Абдуллаев, З. Нуриддинов, А. Қирғизбоев, П. П. Логинов, Р. Х. Маллин, Ш. Т. Мақсудов, С. Т. Турсунов, Р. М. Бойжонов, М. Н. Маллаев, Р. К. Отажонов, В. Ш. Багдасаров, А. В. Никольская, А. Умарова, Т. Х. Салимов, П. И. Левентуев, В. И. Маков, С. Усмонов ва бошқа ўртоқлар бор. Институт ишига жуда кўп куч ва ғайрат сарф қилган, ҳозирги кунда орамизда бўлмаган профессор Ш. Улмасбоев, доцентлардан Ф. Яқубова, Г. М. Жданов ва бошқа ўртоқларнинг ўлмас хотирасини ёшларимиз доим эсда тутади. Институт ташкил бўлганидан бери унда ишлаб келган доцентлардан В. А. Чинкова, А. А. Сухарёва, Д. Я. Вифлеэмский, М. Н. Троицкий ва бошқалар ҳозирги кунда республика рус тили ва адабиёти педагогика институтида таълим бермоқдалар.

Ш. Ш. АБДУЛЛАЕВ,
профессор, тарих фанлари доктори,
Тошкент педагогика институтининг ректори.

<> <>

Институт ташкил топгандан бери уни 29000 га яқин киши тамомлаб чиқди. Бу республикадаги ўқитувчи кадрларнинг деярли тўртдан бир қисмига тўғри келади. Республикамизнинг бирорта қишлоқ ва шаҳар мактаби йўқки, унда институтимизни тамомлаган ўқитувчи-кадрлар бўлмасин! Институтни тамомлаб чиққанлар орасида йирик олимлар, шоир ва ёзувчилар, партия ва давлат арбоблари, жамоатчилик арбоблари бор.

Ҳозирги кунда институт ўрта мактаблар учун 15 та мутахассислик бўйича ўқитувчилар тайёрламоқда. Политехник циклдаги ўқитувчи-кадрларни тайёрлашга катта эътибор берилмоқда. Шу мақсадда институтда инженер-педагогика, агро-педагогика ва умум техника факультетлари очилган.

Институт коллективи ўқитувчи кадрлар тайёрлаш ишини яхшилаш учун жонкуярлик билан хизмат қилмоқда. Ёшларда маркча-ленинча дунёқарашни шакллантирадиган ижтимоий фанларни ўқитишга алоҳида эътибор берилмоқда. Институтда КПСС тарихи, фалсафа, сиёсий иқтисод курслари билан бир қаторда маркча-ленинча эстетика, этика ва илмий атеизм курсларини ўқитишга ва шу йўл билан студентларнинг ғоявий-назарий савиясини оширишга алоҳида эътибор берилаётир. 1963 — 64 ўқув йилидан бошлаб барча факультетларда янги курс — илмий коммунизм асослари курсини ўқитиш жорий қилинди. Бу янги фан студентларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Мактабнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш ва СССРда халқ маорифини янада ривожлантириш тўғрисидаги Қонун қабул қилиниши муносабати билан ўқув планлари қайта кўриб чиқилди. Бу ҳол педагогик ва ишлаб чиқариш практикасини яхшилаш асосида таълимнинг ишлаб чиқариш билан алоқасини кучайтиришга қарата амалга оширилди.

Республикадаги барча педагогика олий ўқув юртлари учун Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1960 йил 29 ноябрда қабул қилган «Республикада педагогик таълимни яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарори катта аҳамиятга эга бўлди. Ҳозирги кунда институтнинг барча кафедраларида лекцияларнинг текстлари мунтазам муҳокама қилинади, ўқитувчиларнинг ўзаро бир-бирларининг лекция ва семинарларига киришлари, очиқ лекция ва машғулотлар ўтказиш таълим сифатини оширишга катта ёрдам бераётир. Институт профессор-ўқитувчиларининг назарий ва методик савияларини ошириш учун айрим кафедраларда назарий семинарлар ташкил этилган.

Институт жуда яхши ўқув материал базага — лабораториялар, кабинетлар ва кутубхоналарга эга. Институтнинг радио-техника лабораториясида юзлаб янги хил техника намуналари бор, зоология музейида Ўрта Осиёнинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига оид жуда кўп экспонатлар мавжуддир. Институт студентлари фақат аудиторияларда таълим олмай, институтнинг 800 минг китобга эга бўлган бой фундаментал кутубхонасида китоб мутолааси билан жуда кўп вақтларини ўтказадилар.

Институт профессор-ўқитувчилар коллективи мактаб билан алоқани кун сайин мустаҳкамламоқдалар. Педагогика, бошланғич таълим ва методика кафедраларининг жуда кўп йиғилишлари мактабларда ўтмоқда. Институт ўқитувчи ва методистлари мактаб ўқитувчилари учун илмий методик конференциялар ташкил қилмоқдалар, аҳоли ўртасида жонли, қизиқарли педагогик пропаганда олиб бормоқдалар.

Институтда жуда катта илмий текшириш ишлари олиб борилмоқда. Институт ташкил бўлгандан бери унинг профессор-ўқитувчилари 50 томдан ортиқ «Илмий асарлари»ни нашр эттирдилар. Биргина 1964 йилда нашр этилган «Илмий асарлари»нинг ҳажми 170 босма листга тўғри келади. Институт ташкил бўлгандан бери унинг олимлари 110 дан ортиқ дарслик, монография ва йирик қўлланмалар яратдилар. Улардан айримлари олий ўқув юртлари ва мактабларнинг энг яхши ўқув қўлланмалари сифатида фойдаланилмоқда.

Институтимиз олимларининг бир қатор илмий ишлари халқ хўжалик аҳамиятига ҳам эга бўлмоқда. Умумий физика кафедрасининг халқ хўжалигида ультратовушдан фойдаланиш юзасидан олиб бораётган илмий тадқиқотлари диққатга сазовордир. Шу кафедранинг ташаббуси билан 1963/64 ўқув йилида ультратовушлардан халқ хўжалигида фойдаланиш бўйича конференция бўлиб ўтди. Бу конференцияга Ўрта Осиё, Озарбайжон, Москва, Ленинград ва бошқа шаҳарларнинг йирик олимлари иштирок қилдилар.

Институтда ҳар йили профессор-ўқитувчиларнинг ва аспирантларининг традицион илмий конференциялари намунали ўтмоқда. 1964 йилги конференция Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллигига бағишланди. Бу конференцияда фаннинг турли проблемаларига оид 120 та доклад тингланди. 1965 йилги илмий конференция институтнинг 30 йиллигига бағишланди.

Институтда илмий кадрлар тайёрлаш муваффақиятли олиб борилмоқда 1958 йилдан бери 10 та докторлик ва 88 та кандидатлик диссертациялари ёқланди. Ҳозирги кунда институт ўқитувчиларидан 20 киши докторлик диссертацияси устида, 80 киши кандидатлик диссертацияси устида ишламоқда. Ҳозирги кунда институт аспирантурасининг қатнаб ўқийдиган ва сиртқи бўлимида 113 киши илмий иш олиб бормоқда.

Институтда студентлар ўртасида илмий текшириш ишларини ташкил қилиш масаласига алоҳида эътибор берилаётир. Студентларнинг 30 та илмий тўгаракларига мингдан ортиқ илм толиби жалб қилинган. Студентларнинг дам олиши, ғоявий-сиёсий тарбияси диққат марказида турибди.

Институт коллективи 30 йиллик тўйни нишонлар экан, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати томонидан олий мактаб олдига қўйилган вазифаларни муваффақият билан бажаради. Ўқитувчи кадрлар тайёрлаш сифатини кун сайин ошириб боради.

РАҲМАТ, МУРАББИЙЛАР

1943 йил. «Ҳамма нарса фронт учун, ҳамма нарса ғалаба учун» бўлган шундай оғир бир шароитда ҳам ёшлардан илмий ходимлар тайёрлаш иши партиямиз ва Совет давлатининг диққат марказидан четда қолмади. Ҳамма ўқув юртларида ўқишлар давом этди, илм толибларидан бирмунчалари аспирантураларга олинди. Бу аспирантларнинг кўпчилигига рус олимлари, шу жумладан Москва ва Ленинграддан келган атоқли олимлар раҳбарлик қилдилар. Бу олимлар орасида тарихчи академиклардан В. В. Струве, Б. Д. Греков, Ю. В. Готье, В. И. Пичета, СССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзолари д а н С. В. Бахрушин, А. Ю. Якубовский, профессорлардан С. В. Толстов, И. П. Петрушевский, Е. В. Бунаков, адабиётшунослардан СССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзо л а ри Е. Э. Бертельс, Жирмунский ва бошқалар бор эди.

А. Ю. Якубовский, И. П. Петрушевский ва Е. В. Буканов бизнинг институтимизда ҳам ишлар эдилар. Улар ўзларининг илмий тадқиқот ишлари билан банд бўлишларига қарамай, ўзбек олимларига яқиндан ёрдам кўрсатиш, маҳаллий ёшлардан тарихчилар тайёрлашда куч ва ғайратларини аямадилар. Рус олимлари камтарликлари ва меҳрибонликлари билан бизни мафтун қилар эдилар.

Мен Тошкент Давлат университетида академик В. И. Печета СССР тарихидан ўқиган лекцияларни бориб тинглардим. Бу машҳур олимнинг чуқур илмий-тарихий ҳодисаларга баҳо беришдаги моҳирлиги, нутқининг енгил ва гўзаллиги эшитувчиларни мафтун қилар эди. Бу олимнинг лекцияларини киши яхши ҳикоя эшитгандек тинглар, ҳузур қилар, вақтнинг ўтганини пайқамас ва асло зерикмас эди.

Рус мураббийларимиз шаҳар зиёлилари учун лекциялар ўқирдилар. Бундай лекциялар кўпинча Пушкин кўчасидаги Маориф министрлигининг ва Абдулла Тўқай кўчасидаги Фанлар академиясининг мажлислар залида бўларди.

Рус олимлари ҳақида гап борганда институтимизда кўп йиллар ишлаган, мукаммал олим, оташин нотиқ, юқори маданиятли тарихчи профессор В. Н. Кун ва унинг ҳаёт йўлдоши, старший ўқитувчи А. Н. Кунни эсламай илож йўқ. Бу олимлар институтимиз ва СССР тарихи кафедрасининг фахри ва кўрки эдилар.

Москва ва Ленинграддан кўчирилиб келтирилган ва Тошкентда бирмунча вақт яшаб қолган олимлар республикамиз тарихининг турли даврларига оид талайгина муҳим асарлар яратдилар. Бу асарлар орасида, шу олимларнинг ўзбек олимлари билан ҳамкорликда яратган, республикамиз тарихида биринчи икки томли «Ўзбекистон ССР тарихи»дир. Бу асар ўзбек халқи маданияти тарихида муҳим воқеа бўлиб, ҳозиргача бир неча марта қайта нашр этилди.

Рус олимлари ўзбек халқининг фарзандларидан кўплаб тарихчи олимлар етиштириш билан республикамизда тарих фанининг равнақи учун салмоқли ҳисса қўшдилар. Республикамизда ҳозир ишлаб турган тарихчи олимларнинг талайгина қисми ўша атоқли рус олимларининг шогирдларидир. Ўзбекистонда биринчи марта тарих фанлари доктори деган унвонга сазовор бўлган, эндиликда атоқли олим ҳисобланувчи профессор Яхё Ғуломов машҳур рус олими С. П. Толстовнинг шогирдидир.

Республикамиз фани ва маданиятининг ҳамма соҳалари каби, тарих фанининг ривожланишида ҳам рус олимларининг роли муҳим ва салмоқлидир. Миннатдормиз, мураббийлар!

Х. БЕКМУҲАМЕДОВ,
Тарих фанлари кандидати.

УЛҒАЙИШ

«Олим бўлсанг, олам сеники» нақлини яхши тушунганиданми, Фаттоҳ Баратов мактаб парталарида ўтирган чоқлариданоқ келажакда фан чўққиларини эгаллаш орзуси билан яшади. Ҳа, ёшлик ва орзу бир-бирисиз яшай олмайди!

Фаттоҳнинг 1950 йилда институтимизнинг география факультетига ўқишга кириши, орзу йўлида дастлабки қадам бўлди. Зерикмай мутолаа қилди. Карталар устида кунт билан ишлади. Илмий докладлар ёзишни машқ қилди. Шунча меҳнат бекорга кетмади. Фаттоҳ Баратов 1954 йил институтни тамомлаб, аспирантурага йўлланма олиб, орзу йўлидаги иккинчи қадамини қўйди ва 1960 йили «Тоғли Зарафшон водийсининг табиий-географик характеристикаси» деган темада кандидатлик диссертациясини ёқлади.

Шундан буён қисқа вақт ўтган бўлса ҳам ёш олим Фаттоҳ Баратов кўпгина илмий ишлари билан китобхонларни хурсанд қилди. Унинг 30 дан ортиқ мақоласи ва 10 брошюраси эълон қилинди. Кафедра аъзолари томонидан ёзилган «Ўзбекистон ССР табиий географияси», «Ўзбекистон ССР иқтисодий географияси» каби дарсликларида ҳам унинг муносиб ҳиссаси бор.

Ёш олим фанга янада салмоқли ҳисса қўшиш умидида.

У. РУСТАМОВ,
табиий география кафедрасининг старший ўқитувчиси.

ЎҚИТУВЧИМГА

Сизнинг олдингизда эгаман бошим,
Бошқа бирон ерда эгилмас бироқ.
Ўтиб кетса ҳамки ўқувчи ёшим,
Сизга бўлган меҳрим ловуллар кўпроқ.

Не деб олқишлайин Сизни, эй устоз,
Сатрларга сиғмас қалбимда бори.
Касбнинг ёмони йўқ, ҳаммаси ҳам соз,
Лекин ўқитувчи!.. Турар юқори.

Сочингизда кўриб кумуш толалар,
Ҳеч ажабланмадим, ярашипти рост.
Ҳа, йигит бўлгунча биз ёш болалар,
Сарфладингиз қанча билим, эҳтирос!

Мартен печларида пўлат кўпайса,
«Оқ олтин» юксалса чўлларда тоғ-тоғ,
Фазода космонавт қулочин ёйса,
Янги чўққиларга тикласак байроқ.

Барига ҳиссангиз нурдай қўшилар,
Илк қалам бердингиз, ёдимда у дам.
«Раҳмат устозингга!» деса кишилар,
Дунёда бўлардим энг бахтли одам!

Шерлон АЛИЕВ.

Муборак бўлсин

Илм соҳасида нимагаки эришган бўлсам ҳаммаси мен тамомлаган Тошкент Давлат педагогика институти туфайлидир. Шунинг учун ҳам, шу катта илм даргоҳининг муносиб шогирди бўлиб қолишни ва унинг шуҳратини амалий иш билан улуғлашни бурчим деб биламан.

Бугун жонажон институтимизнинг муборак тўйи кунида унинг навқирон ва талабчан коллективини самимий қутлашни чин қалбимдан истар эдим.

Ш. ШОАБДУРАҲМОНОВ,
филология фанлари доктори, профессор.

СИРТҚИ ТАЪЛИМ — ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Институтимизда энг йирик бўлим бўлган сиртқи бўлимнинг студентлари ҳам шонли юбилейни зўр шодиёна билан нишонламоқдалар. Институтимизнинг тарихи — бу сиртқи бўлимнинг ҳам тарихидир. 1939 йилда институт сиртқи бўлимини биринчи бўлиб 97 киши тамомлади. Улардан 24 киши имтиёзли диплом олиш ҳуқуқига эга бўлан.

Ўша вақтда табиёт, тарих, физика-математика, ўзбек тили ва адабиёти, рус тили ва адабиёти факультетлари бўлиб, уларда 700 студент таълим оларди.

Мамлакатимизда коммунистик жамият асослари тобора жадалроқ барпо қилина бориши билан педагогларга бўлган талаб ҳам ортиб борди. Сиртқи бўлимга қабул 1958 йилдан бошлаб кескин кўпайди. Ҳозир эса 8 факультетда 9 мингдан ортиқ киши сиртдан ўқимоқда.

Сиртқи бўлимда таҳсил топган студентларимиз зўр ғайрат билан ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш ишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Уларнинг кўплари мустақил илмий иш олиб боришмоқда. Масалан, Бурдин ТошДУда, Протогенова Тошкент тўқимачилик институтида ва Баранов Қирғизистон Давлат университетида доцент вазифасида ишламоқдалар. Бинобарин улар меҳнатига яраша обрў қозонмоқда. Ш. Эминова, Т. Абдуллаева ва Н. Родионов хизмат кўрсатган ўқитувчи деган шарафли номга эга. Ўнлаб ўқитувчилар «Халқ маорифи аълочиси» значоги билан мукофотланган.

Институт 30 ёшга тўлди. Бу тарих учун жуда қисқа даврдир. Аммо шу йилларда улкан ўзгаришлар содир бўлди. Институт ташкил топиб, ўсиб, вояга етди. Сиртқи бўлим фақат миқдоран эмас, балки сифат жиҳатдан ҳам ўсди. Студентлар фан докторлари ва профессорлар Ш. Абдуллаев, М. Асқарова, Н. М. Маллаев, С. Усмонов, доцентлар А. Ҳасанов, П. Н. Давлатшин, ўқитувчилардан Чевренидп ва бошқаларнинг лекцияларини мароқ билан тинглайдилар.

Аммо қувончли юбилей дақиқаларида ҳам сиртқи таълимдаги камчиликларни санаб ўтишга тўғри келади. Ўқув-методик адабиётларнинг етишмаслиги, деканатларнинг ишларида кўп камчиликларнинг борлиги ва сессиялар орасида студентларнинг мустақил мутолаа қилмасликлари асосий камчиликлар бўлиб ҳисобланади. Буларнинг барчаси ўзлаштиришнинг паст бўлишига олиб келмоқда.

Институт коллективи ана шу нуқсонларни бартараф қилиб, сиртқи таълимни янада яхши йўлга қўйишда барча имкониятлардан тўла фойдаланишга ҳаракат қилади.

А. П. АЛИЕВА,
сиртқи таълим бўйича институт проректори.

МЕҲНАТИНИНГ ПАРТИЯВИЙЛИГИ ТЎҒРИСИДА

* * *

Санъаткорларни танқид қилиш (танқид қилганда ҳам йўқ хатолари учун эмас, балки йўл қўйган чинакам хатолари учун танқид қилиш) — ана шу санъаткорлар учун курашиш демакдир. А. В. Луначарский Маркс ва Ленин ёзувчиларга сезгирлик билан қарар эдилар, деб ёзганида жуда ҳақли эди. Бундан улар ёзувчиларнинг хатоларини кечирганлар, деган маъно чиқадими? «Йўқ,— деб жавоб берган эди Луначарский. — Ленин бундай хатоларни кечира олмайдиган ўта масъулиятли киши эди. Унинг нақадар каттароқ ёзувчига иши тушса, бу ёзувчининг адашаётганлигини кўпроқ кўрсатиб беришни, аямай танқид қилишни ўзининг бурчи деб ҳисобларди. Лекин бу аямаслик дўстлик билан суғорилган шафқатсиз танқид бўлиб, бу ўз-ўзини танқид қилиш, ўртоғининг ўз ўртоғини танқид қилаётганлиги билиниб турарди. Шунинг учун ҳам бундай танқидда ҳеч қандай ҳақорат, кишини бездирадиган ҳеч қандай нарса бўлмас эди».

Афсуски, партиявийлик белгиларидан бири бўлган танқиднинг ана шу принципларини баъзан у ёки бу авторлар, баъзи матбуот органлари унутиб қўймоқдалар. Масалан, «Сельская жизнь» газетаси В. Тендряковнинг «Поденка—век короткий» қиссасини ер билан яксон қилиб ташлайдиган тақризга минбар бериб, ана шу талабни унутиб қўйди. Маълумки, қисса асосли равишда объектив танқидий таҳлил қилишга лойиқдир. Лекин газета ана шундай таҳлил қилиш ўрнига қисса «Ўз халқига виждонан хизмат қилиш, партияга беғараз ёрдам кўрсатиш» намунаси бўла олмайди деб эълон қилиб, ёзувчини қўпollик билан койишни афзал кўрди. Авторни социалистик реализмдан бадарға қилдилар, колхозчиларга нисбатан виждонсизликда ва ҳатто душманликда айбладилар. Бундай танқид матбуотимиз табиатига ётдир.

Газета ҳаётимизда ҳали ҳам учраб турадиган ёмонликни фош қилишдан бош тортишни ўзига хос равишда «назарий» асослаб беради: «Бизда, яхшилик ёмонликка нисбатан таққослаб бўлмайдиган даражада кўпдир. Бу исбот талаб қилмайдиган очиқ-равшан ҳақиқатдир». Рост, бизда ёмонликдан кўра яхшилик кўплигини ҳеч ким инкор этмайди. Бироқ, бундан айрим ҳолларда ёмонлик вақтинча бўлса ҳам яхшиликдан устун келмайди, деган хулоса чиқмайди. Қисса ана шундай ёмонликка қарши **курашади.** В. Тендряков йўлдан чалғиган қаҳрамон аёл ҳам «соф виждон билан» яшашни, «бирор куни ҳам бекорга ўтмаслигини, ҳар куни колхозга фойда — ёғ-гўшт, пул етказиб беришини» истайди, деб ишонарли қилиб кўрсатади. Аёл «ўзининг бутун кучини кишилар манфаати учун сарфлашга, ундан ана шундай қилишни кутаётганликларига ишонади». «Сельская жизнь» газетаси эса ёзувчининг ёлғончилик ва икки юзламачиликка қарши курашини, унинг ёмонликнинг умри қисқалигига ишончини камчиликларни «бўяб кўрсатиш» деб эълон қилади.

«Известия» газетасининг В. Аксёновнинг «Ўртоқ Красивий Фурашкин» ҳикояси тўғрисида яқинда берган рецензиясини ҳам тўғри деб бўлмайди. Баъзи китобхонлар — ўз меҳнат ғалабалари билан ҳақли равишда фахрланувчи Ялта таксомотор паркининг шофёрлари, ёзувчи «Юлғич шофёрнинг умумлаштирилган образини» яратган экан, бу «бизнинг коллективимизга қандайдир бир доғ бўлиб тушади», В. Аксёнов «неча юзлаб яхши йигитларни» кўрмади деб ҳисобламоқдалар. Журналистлар газетхонларнинг ва китобхонларнинг фикрини айниқса ҳурмат қилишлари, у билан ҳисоблашишлари керак. Бу эса зарур бўлиб қолган тақдирда бундай фикрлар билан далиллар келтириб баҳслашиш зарурлигини билдиради. Бу ўринда баҳслашиш учун ҳамма асос бор.

«Известия» газетхонларга тушунарли жавоб бериш ўрнига гўё «салбий қаҳрамоннинг» бадиий умумлаштирилган образи шу касбдаги кўпчилик кишиларнинг айбланишини билдиради, деган қарашларни пропаганда қилди. Бу эса асл моҳияти жиҳатидан ҳаётимиздаги қандай бўлмасин камчиликларни ҳар қандай бадиий танқид қилишдан воз кечиш, хусусан сатира каби адабий жанр бўлиши мумкин эмас деб ҳисоблаш бўлур эди.

«Редакциядан» деб шошма-шошарлик билан ёзиб берилган изоҳда газета хатони янада чигаллаштириб юборди: бу изоҳдан гўё воқеликнинг соя томонларини тасвирлаш ва танқид қилиш ана шу томонларни «бўяб кўрсатиш» бўлади деган хулоса келиб чиқади. Изоҳ авторлари, масалан, В. Аксёновнинг ҳикоясидаги юлғич шофёр ўзини қандай сезаётганини, яъни кишилар орасидаги йиртқич ўзини қандай сезиши ҳақидаги муҳим деталини сезмай қолганлар. Юлғич «қийнаб ташлашди, қафасга солиб қўйишди» дейди. Бу ерда қайси ёмонлик «бўяб» кўрсатилибди? Капиталистик дунёда бундай йиртқич ўзини худди сувда юрган балиқдек хотиржам сезган бўлур эди, бизнинг дунёмизда эса ўзини қирғоққа чиқариб ташланган балиқдек сезмоқда.

Шуни тан олиш керакки, «Сельская жизнь» ва «Известия»нинг юқорида тилга олинган танқидий мақолалари бу ўринда адабиётимизга фойда келтирмайди. Улар принципиалликни чидамсизлик билан, ҳар томонламаликни олдиндан белгиланган бир томонлама муносабатда бўлиш билан алмаштириб қўйганлар. Оқибатда дўстона танқид ўрнига ер билан яксон қилувчи танқид вужудга келди, ҳолбуки бизнинг танқидимиз коммунизм идеяларига хизмат қилаётган фикрларни бир-биридан ажратиши эмас, балки жипслаштириши лозим. Афсуски, «Сельская жизнь» ва «Известия» В. И. Ленин айтган ҳақиқатни унутиб қўйди: «...Адабиётини механик тарзда тенглаштиришга, кўпчиликнинг озчилик устидан ҳукмронлик қилишига ҳамма нарсадан ҳам камроқ бўйсунади. Бу ишда сўзсиз шахсий ташаббус, индивидуал мойилликлар учун, фикр ва фантазия, форма ва мазмун учун кенг майдон бўлишини таъминлаш керак». Хўжалик сиёсатида «коммунистик манманликка» йўл қўйиб бўлмас экан, идеологик сиёсатда бундай манманликка хусусан мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

* * *

Коммунистик партиянинг фаолияти жамият ҳаётининг ҳамма томонларини қамраб олади, меҳнат ва ижодий изланишларнинг турли-туман соҳаларида банд бўлган кишиларнинг куч-ғайратини коммунистик қурилишнинг ягона вазифасига йўналтиради. Бу объектив зарурат бўлиб, жамиятимизнинг ажралмас хусусияти бўлган демократик централизмнинг ёрқин кўринишларидан биридир. Буюк маркча-ленинча назария билан қуролланган халқ авангардлигининг раҳбарлиги ҳаётимизнинг барча соҳаларида, шу жумладан бадиий ижод соҳасида ҳам чинакам коллективлик тараққиёти эҳтиёжларини ҳал қила боради. Бу эса империалистик идеологлар мунофиқона тасвирлаганича, партиямиз раҳбарлигининг ижод эркинлигини инкор этиши эмас, балки инсониятнинг буюк идеаллари манфаати йўлида ана шундай эркинликни таъминлашидир. Бироқ, шундай ҳоллар ҳам учраб турадики, шубҳасиз, соф виждонли, коммунизм идеяларига содиқ бўлган айрим совет кишилари адабиёт ва санъатга партия раҳбарлик қилиши зарурлигига шубҳа билдирадилар. Улар, санъатнинг ҳар бир тури соҳасидаги иш, адабиётнинг ҳар бир жанридаги иш юксак профессионал маҳоратни, чуқур махсус билимларни талаб қилади ва у кишининг нозик қалби билан, сезгиси билан, санъаткорнинг ўз туйғу ва кечинмаларини ифодалаши билан боғлиқдир, дейдилар. Шундай экан, бу мураккаб ҳамда кўп жиҳатдан интим жараёнга раҳбарлик қилиб бўладими, деб сўрайдилар улар.

Яқин-яқинларда ҳам бадиий ҳаёт соҳасидаги қўпол маъмуриятчилик, айрим санъаткорлар ва уларнинг асарлари ҳақидаги масъулиятсизлик билан айтилган юзаки фикрлар кўпинча партия раҳбарлиги ҳақидаги сўзлар билан ниқобланар эди. Юқоридаги саволларда ана шу даврни эслаш натижасида туғилган ташвиш акс этмоқда. Лекин гап шундаки, бундай практика партия раҳбарлиги эмас, балки партия раҳбарлигини бузиб кўрсатишдир. Бундай практикани КПСС Марказий Комитети кескин қораламоқда.

Бадиий процессга чинакам партиявий раҳбарлик билимнинг обрўсига, халқнинг авангарди, маслакдошлар союзи бўлган партиянинг тарихий тажрибасига, раҳбарлик қилинувчилар ва раҳбарларнинг ҳар томонлама фикрлашиб олиш жараёнида марксизм-ленинизм буюк назарияси асосида бир-бирларини чуқур тушуниб етишлари ва дўстона ишончларига таянади. Ана шунинг учун ҳам партия раҳбарлиги тема ва сюжет, стиль ва услубларни танлаб олишда санъаткорнинг эркинлигини ҳимоя қилади. Партия раҳбарлиги умуман бадиий процессни коммунистик қурилиш вазифасига қаратади, санъат арбобларида ўз фаолияти учун ижтимоий жавобгарлик туйғусини қўзғотади. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз бутун ижтимоий ҳаётининг марказида турган илмий коммунизм партияси бу ўринда ўзининг қатъий сўзини айтиши мумкинлиги, бу қатъий сўзни айтишга ҳуқуқи борлиги, айтиши зарурлигига шубҳаланишга ҳеч қандай асос йўқ. Ленинча принципиал ва оқилона партиявий раҳбарлик меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг энг муҳим омили бўлган совет санъатини муваффақиятли ривожлантиришнинг зарур шарти бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Коммунизм иши — бутун совет халқининг ҳамда унинг ажралмас қисми бўлган ва ўзи вужудга келтирган халқ интеллигенциясининг жонажон ишидир. Совет интеллигенцияси коммунизм қурилиши позицияларида, партия XX, XXII съездлари, Марказий Комитетнинг октябрь ва март Пленумлари позицияларида мустаҳкам турибди. Совет интеллигенцияси Коммунистик партия раҳбарлигида чинакам инсонпарвар жамият даврининг объектив талабларини асослаб бермоқда, ҳимоя қилмоқда ва ривожлантирмоқда. Маркснинг сўзлари билан айтганда, бу чинакам инсонпарвар жамиятда ҳар бир киши шахсининг ҳар томонлама камол топиши ҳамманинг эркин камолатининг шартидир.

А. РУМЯНЦЕВ.
(«ПРАВДА», 9 сентябрь).

Хатларингизга жавоб берамиз

ҚАТЪИЙ ОГОҲЛАНТИРИЛДИ

Редакцияга келган бир хатда Яккабоғ районидаги Киров номли мактабда ўқиш, таълим-тарбия ишлари бўшашиб кетганлиги, синфхоналар етишмаслиги, мактаб директори ўртоқ Бегимов бу камчиликларга нисбатан бепарво қараётганлиги фактлар асосида баён этилган эди.

Редакция район ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Б. Узоқовдан қуйидаги мазмунда хат олди.

Хат юзасидан тегишли текшириш ўтказилди. Унда келтирилган фактлар тўла тасдиқланди. Текшириш якуни район халқ маорифи бўлими педагогика советида муҳокама қилиниб, мактаб директори Бегимов қаттиқ огоҳлантирилди. Хатда тилга олинган камчиликларни тез бартараф этиб, таълим-тарбия ишларини яхшилаш тўғрисида кўрсатма берилди. Мактабда қўшимча ўқиш хонаси қурилиши бошлаб юборилди.

«ЧАЙКА» ЎЗБЕКЛАР ДИЁРИГА КЕЛДИ

Улкан санъатнинг порлоқ «Чайка»си — Максим Горький номидаги Москва Бадиий академик театри ўзбеклар диёрига келди.

Москва Бадиий академик театри коллективини СССР халқ артисти Олим Хўжаев, Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари С. Раҳматхўжаева табрикладилар. СССР халқ артисти Н. М. Кедров бутун театр коллективи номидан гапириб, театримиз республика пойтахтига ўзининг энг яхши спектаклларидан кўпларини, мамлакатимиз театрлари саҳнасида ва чет элларда кўп йиллардан бери кўрсатиб келаётган спектаклларини олиб келди, деб айтди.

Тошкентликлар эртагаёқ театр залларида Москва Бадиий академик театри спектаклларини кўришлари мумкин.

(ЎзТАГ).

СУРАТДА: Тошкент аэропортида меҳмонларни кутиб олиш пайти.

А. И. БРОДСКИЙ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ишлар бошқармасининг референти Абрам Иосифович Бродский вафот этди.

А. И. Бродский 1906 йилда Қозоғистон ССРнинг Панфилов шаҳрида туғилди.

1931 йилда Ленинград халқ хўжалиги институтини тамомлаб чиққач, Абрам Иосифовични Хабаровскийга Узоқ Шарқ ўлкаси бўйича таъминот халқ комиссарлигининг старший экономисти этиб ишга юборадилар. 1940 йилда у Тошкентга қайтиб келади. Экономист, кейинчалик эса «Садсовхозтрест»нинг группа раҳбари бўлиб ишлайди.

А. И. Бродский Улуғ Ватан урушининг дастлабки кунлариданоқ Совет Армияси сафида бўлди. У Ватан олдидаги хизматлари учун ҳукуматнинг ўнта мукофоти, шу жумладан Қизил Юлдуз ва II даражали «Ватан уруши», «Ҳурмат белгиси» орденлари билан мукофотланди.

А. И. Бродский ҳарбий хизматдан қайтиб келгач, 1953 йилгача район, область партия комитетида ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетида масъул партиявий ишда, кейинчалик Ўзбекистон ССР Саноат-озиқ-овқат маҳсулотлари министрлигида, 1956 йилдан бошлаб эса Ўзбекистон ССР Министрлар Совети аппаратида масъул ишда хизмат қилиб келди.

А. И. Бродский принципиал коммунист ва меҳрибон, сезгир ўртоқ, ҳормас-толмас, ташкилотчилик қобилиятларига эга бўлган киши эди.

Абрам Иосифовичнинг порлоқ хотираси қалбимизда доимо сақланади.

Бир группа ўртоқлари.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ҚОРАҚУМ АСАЛИ

АШХАБОД. Туркманистоннинг колхозлараро асаларичилик фермалари дастлабки юз тонна асал олдилар. Бу асал Қорақум чўлидаги янтоқзорларга ҳамда Мурғоб ва Амударё водийларидаги пахтазорлар атрофидаги ерларга жойлаштирилган асалари қутиларидан олинди. Асаларилар янтоқ ва ғўза гулидан яхши фойдаланади. Янтоқ ва ғўза гулининг асали тиниқ каҳрабо рангида бўлиб, ундан Туркманистон чўлларининг нозик ва хушбўй ҳиди келиб туради.

ЭКСПОРТ УЧУН ТАЙЁРЛАНАЁТГАН ҚЎЗИҚОРИН

РЯЗАНЬ. Рязань ўрмонларида бу йил қўзиқорин жуда кўп бўлди. Область матлубот союзининг 340 та пункти қўзиқорин тайёрлаш билан шуғулланмоқда. Районларда қўзиқорин пиширадиган 120 та установка ишлаб турибди. Рязань қўзиқоринларидан тайёрланган тансиқ таомлар Москва, Рязань ва бошқа шаҳарларнинг магазинларигагина юборилиб қолмасдан, шу билан бирга чет мамлакатларга ҳам чиқариб сотилади. Сиркага ўлдириб тайёрлаб қўйилган ўн тонналаб қўзиқоринлар Чехословакия, Югославия ва Германия Федератив Республикасига жўнатиш учун ҳозирланмоқда.

(ТАСС).

Ер шарини айланиб

ПАРЛАМЕНТ БОКСГА ҚАРШИ

«Рингда бундан кейин қон тўкилишига йўл қўймаслик керак. Рингдан боксчиларни майиб қилиб чиқиб кетишга, гоҳида эса мурдасини олиб чиқишга сабаб бўлаётган бундай тартибга чек қўйиш лозим. Бу олижаноб мақсадни амалга ошириш учун биргина йўл бор, холос. У ҳам бўлса профессионал боксни ман этишдан иборат». Бу сўзлар Чили парламенти яқинда тайёрлаган қонун лойиҳасида бор.

Чили рингида қурбон бўлганлар сони урушдан кейин 20 кишига ортди, кейинги бир неча ойда эса иккита профессионал боксчи қурбон бўлди.

Янги қонун лойиҳаси устида ҳозирда кескин мунозара бошланиб кетди. Рингдаги жанглар эвазига фойда кўраётган кимсалар лойиҳага қарши чиқмоқдалар, айримлар профессионал бокс билан ҳаваскорлик бокси ўртасидаги алоқани йўқотишни таклиф этмоқдалар.

Бокс ҳақида Чили парламентидаги мунозаралар давом этмоқда. Қайси томон устун келишини келажак кўрсатади.

ЎЛИМ ТРАССАСИ

Ғарбий Берлиндаги автомобилчилар мусобақа ўтказадиган Авус трассасини, ўлим трассаси, деб аташади. Бу гап бундан беш йил аввал пайдо бўлган. Франция автопойгачиси Жан Бера шимолий виражда ўзини тутолмай деворга урилиб кетди ва касалхонада ҳалок бўлди. Мутахассислар ҳозирги замон пойга автомобилларига монанд келмайдиган трассада мусобақалар ўтказишни тақиқлаб чиқишди. Аммо бу фикрларга ҳеч ким қулоқ солмади. Фақат хавфли виражга «хавфли чегара» деган маънода сариқ лента тортиб қўйилди, холос. Ўтган йилги пойгада Аугсбург спортчиси Альберт Айхингер бу жойни катта тезликда босиб ўтди. Машина тўнтарилиб кетди, пойгачи ҳалок бўлди.

Ғарбий Берлин матбуоти «ўлим пойгаси»ни тақиқлаш ҳақида мақолалар билан чиқди. «Авус тепасида яна ўлим сояси пайдо бўлди», — деб ёзади «Тагесшпигель» газетаси. Аммо ёшлар ва спорт ишлари сенатори Нейбауэр шундай деб жавоб қилди: «Автоспортни ривожлантириш йўлида Авусдаги мусобақалар давом эттирилаверади». Бу ўринда ҳаммага «автоспортни ривожлантириш» масаласи эмас, балки профессионал пойгалардан кўп даромад тушаётганлиги сир эмас-ку. Шунинг учун ҳам Нейбауэр Авусда бу йил ҳам пойгалар ўтказишга рухсат берди.

Бунинг оқибати яна хунук ҳодисаларга олиб келди. Ўн саккиз ёшли пойгачи Клаус Фишер шимолий виражда тўнтарилиб кетди ва ҳалок бўлди. Бир неча вақтдан кейин ўша ерда икки спортчи тўқнашиб кетди.

Америка пропагандасининг найранги

Бир роҳиб (монах) рўза кунлари гуноҳ қилиб қўйгиси келмай, лекин чўчқа гўшти егиси келганидан, чўчқа боласини балиқ деб чўқинтириб, кейин еяверган экан. Лос-Анжелосдаги қонли воқеалардан сўнг жуда ноқулай аҳволга тушиб қолган Америка пропагандаси ҳам, Лос-Анжелосдаги воқеалар, бу воқеаларни келтириб чиқарган сабабларни ёлғон билан бўлса ҳам изоҳлашга уриниб, ўша муғомбир роҳибнинг йўлидан бормоқда.

Гўё буйруқ билан қилингандек, Лос-Анжелосдаги воқеаларга «шаҳар тартибсизликлари» деб ном берилди ва негрлар геттосидаги ғалаёнларнинг сабаби социал тенгсизлик, ирқий камситиш, даҳшатли қашшоқлик, зулм ва эксплуатация шароити эмас, балки шаҳарнинг ўзидир, деган назария ишга солинди. Америка пропагандистлари, бундан бир йил муқаддам Нью-Йоркда, бу йил эса Лос-Анжелосда бўлган воқеаларни келтириб чиқарувчи мусибат катта шаҳарларнинг ўзидир, демоқдалар. «Вашингтон пост» газетаси Лос-Анжелосдаги воқеалардан сўнг жиддий равишда: «Бизнинг бундай тартибсизликларга муносабатимиз бу тартибсизликлар ирқий характердалиги билан чегараланиб қолмаслиги керак. Бу воқеалар катта ва аҳоли зич жойлашган шаҳарларимиз проблемаларини ҳам акс эттиради. Барча зарур нарсалар етарли миқдорда бўлса ҳам, шаҳарларда аҳолининг зич жойлашганлиги кишиларнинг асабларига, уларнинг психологиясига таъсир қилади» деб ёзди.

«Вашингтон пост» газетасининг бу «идея»сини «Америка овози» ҳукумат радиостанцияси илиб кетди. Маълум бўлишича, «ҳавонинг ифлосланиши ва шаҳарда тобора кучайиб бораётган шовқин» каби «майда проблемалар»ни ҳам назар-эътибордан четда қолдириш мумкин эмас экан. Демак, хулоса равшан кўриниб турибди: Лос-Анжелос шаҳридаги негрлар даҳшатли шароит, шафқатсиз ишсизлик, яхши келажакка ҳеч қандай ишонч йўқлигидан қўзғолон кўтарган эмаслар. Улар, океан ортидаги пропаганданинг таъкидлашича, асаблари бузилганидан, ҳавонинг ифлослиги ва шаҳарда машиналар шовқини ортиб бораётганига чидай олмаганларидан қўзғолон кўтарганлар.

Бу аҳволдан қутулиш учун Вашингтон қандай таклиф киритаётир? Уни қарангки, АҚШ шаҳарларини қайта қуриш зарур эмиш. Америка пропагандистлари президент Жонсоннинг «Буюк жамият» қуриш учун яқин 40 йил ичида Қўшма Штатларнинг ҳамма шаҳарларини қайта қуриш зарур, деган баёнотини далил қилиб келтирмоқдалар. Ҳозирча эса ҳамма нарса ўзгаришсиз қолавериши лозим бўлса керак.

Мавжуд тузумни сақлаб қолиш учун, Лос-Анжелосдаги қонли трагедия учун ўз зиммасидаги масъулиятни олиб ташлаш мақсадида негрлар қўзғолонининг «урбанистик» сабаблари тўғрисидаги кулгили «идея» олға сурилди. «Америка овози» радиостанцияси негрлар қўзғолонининг ҳақиқий сабабларини яшириб, жамоатчиликни алдаш мақсадида: «Агар улар хулоса чиқариб олишни истасалар, Лос-Анжелосдаги воқеалар бутун дунёдаги ҳукуматлар ва шаҳар қурувчилар учун сабоқ бўлади» деб хитоб қилди.

Тўғри, тегишли хулоса чиқариб олиш керак! АҚШ ҳукмдорлари Лос-Анжелос воқеаларидан тегишли хулоса чиқариб олмаётганга ўхшайдилар. Бундай хулоса чиқариб олиш ўрнига Америка пропагандасини фактларни шармандаларча бузиб кўрсатиш йўлига судрамоқдалар.

«Буюк жамият» қуриш лойиҳасида негрларга чинакам тенг ҳуқуқ бериш кўзда тутилмаган. АҚШда негрларнинг овоз бериш ҳуқуқини, уларнинг оқ танлилар билан баравар даражада билим олиш, иш ҳақи олиш ҳуқуқларини эълон қилувчи бирорта қонун ҳам амалга оширилган эмас. Қолаверса, бу қонунларни бузганлиги учун бирорта ҳам оқ танли жавобгарликка тортилган эмас. Шу билан бир вақтда университет ва мактабда, автобус ёки ресторанда оқ танлилар билан ёнма-ён ўтиришга ботинган негрлар ўлдирилмоқда.

Негрларни эксплуатация қилишдан турли корчалонлар йилига 20 миллиард долларга яқин фойда олмоқдалар. Ана шу фойдани деб Америка ҳукумати ирқий камситишни қўллаб-қувватламоқда ва рағбатлантирмоқда. Ирқчилик — бошқаларни эксплуатация қилиш ҳисобига яшаётган жамиятнинг хусусиятидир. Америка пропагандаси эса худди шу ҳақиқатни яширишга уринмоқда.

Я. ВИКТОРОВ.

1966 ЙИЛ УЧУН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИГА ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАДИНГИЗМИ?

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОН! «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА КЕЛАСИ ЙИЛ ҲАМ СЕРҚУЁШ РЕСПУБЛИКАМИЗ ҲАЁТИГА ДОИР РАНГ-БАРАНГ МАТЕРИАЛЛАР, ДУНЁ ЯНГИЛИКЛАРИ, ТАБИАТ АЖОЙИБОТЛАРИ, ВРАЧЛАР МАСЛАҲАТИ, ЛАВҲА, ОЧЕРКЛАР БЕРИБ БОРИЛАДИ, ГАЗЕТА СИЗНИ АДАБИЁТИМИЗДАГИ ЯНГИ АСАРЛАР, ОЛИМЛАР КАШФИЁТИ БИЛАН ТАНИШТИРАДИ. ОБУНА ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ. «СОЮЗПЕЧАТЬ»НИНГ БАРЧА ПУНКТЛАРИДА, КОРХОНАЛАР, ҚУРИЛИШЛАР, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР, МУАССАСАЛАР, ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШУНИНГДЕК ЎЗИНГИЗ ЯШАБ ТУРГАН ЖОЙДАГИ ПОЧТА БЎЛИМЛАРИДА ЁЗИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

Обуна баҳоси: 12 ойга — 6 сўм, 6 ойга — 3 сўм, 3 ойга — 1 сўм 50 тийин.

Газетага вақтлироқ обуна бўлишни унутманг

«СЕРҲОСИЛ» ТУР

Футбол

Утган куни «А» классиі биринчи лигасида қатнашаётган командалар навбатдаги матчларни ўтказдилар. «Пахтакор» командаси ЦСКАни 2:0 ҳисоби билан мағлубиятга учратганини хабар қилган эдик. Шу куни бошқа учрашувлар эса қуйидаги натижаларни берди: «Торпедо» (Кутаиси) — «Спартак» — 1:1, «Нефтяник» — СКА (Ростов-Дон) — 1:0, «Зенит» — «Локомотив» — 0:2, «Торпедо» (Москва) — СКА (Одесса) — 2:0, «Черноморец» — «Крылья Советов» — 3:2.

6 матчда команда ҳужумчилари 14 та тўп киритишди!

КОМАНДАЛАРНИНГ ТУРНИР ЖАДВАЛИДАГИ АҲВОЛИ ҚУЙИДАГИЧА:

Командалар	У.	Т.	О.
«Торпедо» М.	22	36—13	35
«Динамо» К.	20	35—15	29
«Динамо» Мн.	21	24—13	26
ЦСКА	22	25—15	26
СКА Р/Д	22	24—21	23
«Зенит»	22	24—21	22
«Динамо» Тб.	21	22—19	22
«Динамо» М.	21	24—21	21
«Крылья Советов»	21	26—25	21
«Черноморец»	22	29—30	21
«Локомотив»	24	34—39	21
«Нефтяник»	22	21—27	20
«Спартак»	21	16—17	19
«Шахтёр»	20	19—21	19
«Пахтакор»	20	20—27	18
«Торпедо» Кт.	21	20—42	14
СКА О.	22	11—44	7

Эслатма: Москванинг «Динамо» ва Донецкнинг «Шахтёр» командаси ўртасидаги кечаги матч натижаси турнир жадвалида ҳисобга олинмаган.

КОМАНДА ЮРАГИ

Пахтакорчи Геннадий Красницкийни ҳамма танийди. Уни ишқибозларга таърифлаб ўтиришга ҳожат ҳам йўқ. «Пахтакор»нинг юраги бўлган бу ўйинчи энди 25 баҳорни кўрди. Бироқ, унинг футбол оламидаги довруғи фақат мамлакатимиздагина эмас, балки бир қатор чет мамлакатларда ҳам тарқалди.

Геннадий «Пахтакор» сафида саккиз йилдан бери қатнашиб келяпти. Пахтакорчилар ўз дўстига ишонишади, уни ҳурмат қилишади, шунинг учун ҳам уни капитан қилиб сайлашган. Г. Красницкий бир неча марта СССР терма командаси составида халқаро ўртоқлик учрашувларида совет спорти шарафини ҳимоя қилган.

Очиқ кўнгилли, ўз дўстларига меҳрибон, катта талант эгаси — Геннадий Красницкий ўз маҳоратини, спорт соҳасида тўплаётган бой тажрибасини тенгқурларига ўргатишни шарафли иш деб билади. Навқирон, кучга тўлган бу йигитнинг ўз касбига, спортнинг энг мураккаб ва қийин, энг оммавий ва ниҳоятда қизиқарли тури — футболга беҳад муҳаббат қўйганлиги бошқалар учун намунадир. Г. Красницкий ҳаётда ҳам, машқ кезларида ҳам, ўйин пайтида ҳам бошқаларга ўрнак бўляпти. Команда капитани ўйин пайтида майдонда команда тренери ҳисобланади, устоз режаларини, фикрларини амалга оширадиган ҳам шу ўйинчи ҳисобланади.

Ишқибозлар Геннадийнинг маҳорати ўйиндан-ўйинга ошиб бораётганлигини кўриб турибтилар, унинг айниқса штраф тўпидан моҳирона фойдаланишини яхши билишади. Штраф тўпи берилганда трибунадаги ишқибозлар: Гена, Гена урсин, деб талаб қиладилар.

Г. Красницкий мамлакат чемпионатларида юздан ортиқ тўп киритди, «А» классининг ўзида жами бўлиб 81 марта рақиб дарвозабонларини тўпни тўрдан олиб чиқишга мажбур этган. Ўтган куни Москванинг марказий армия спорт клуби билан бўлган матчда бу футболчи яна ўзини кўрсатди. Иккинчи тайм бошланиши билан эса стадион диктори Москвадан келган хушхабарни ўқиганда ишқибозларнинг гулдурос қарсаклари авжга чиқди. Команда юраги Геннадий Красницкийга СССР спорт мастери унвони берилди.

Ш. УМРЗОҚОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

✻ РАДИО

11 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.03, 8.15, 13.30, 18.00, 19.00, 19.10, 19.50 — Сўнгги ахборотлар. 6.15 — Тонгги концерт (ўзб.). 6.45 — Гимнастика (ўзб.). 7.35 — Эшиттиришлар программаси (ўзб.), (рус.). 8.25 — Ўзбек музикали драмаларидан парчалар (ўзб.).

9.15 — «Совет Ўзбекистони», 9.23 — «Правда Востока», 9.53 — «Ленин байроғи», 16.00 — «Правда» газеталарининг обзори.

9.30 — Куйлардан куйларга (ўзб.), 9.45 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (тож.). 10.10 — Камер куйлар (рус.). 10.30 — Қўшиқ ва романслар (ўзб.). 11.10 — «Хизматингизга тайёрмиз» (ўзб.). 11.25 — Музикали танаффус (ўзб.). 12.15 — Спорт эшиттириши (рус.). 12.30 — Концерт (ўзб.). 12.50 — Латвия радиоси эшиттириши (ўзб.). 13.00 — Чорвадорлар учун (қоз.). 13.40 — Эстрада куйлари (рус.). 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.). 16.15 — Ёшлар учун (ўзб.). 17.20 — Уйғур куйлари. 18.10 — Концерт (рус.). 18.30 — Қўшиқлар (ўзб.). 19.20 — Концерт (ўзб.). 20.00 — «Ёшлик» радиостанцияси (ўзб.). 20.15 — Катта эстрада-рақс концерти (рус.). 21.20 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт (ўзб.). 21.55 — Саломатлик ва тозалик ойлиги (ўзб.). 22.00 — Ҳафта янгиликлари (ўзб.). 22.10 — «Кимга тўй, кимга аза» музикали драмасининг монтажи (ўзб.). 23.00 — Жаҳон бир ҳафта ичида (ўзб.). 23.15 — «Кимга тўй, кимга аза» музикали драмасининг давоми (ўзб.).

✻ ТЕЛЕВИДЕНИЕ

11 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Сеҳрланган бола** (мультфильм). 17.50 — **Телевизион янгиликлар.** 18.00 — **Ленинград қурилишларидаги янгиликлар** (илмий-оммабоп фильм). 18.20 — **Реклама ва эълонлар.**

Ўзбек тилида: 18.30 — **Телевизион янгиликлар,** 18.40 — **Тоғдаги вахта** (телефильм). 18.50 — **Эстрада концерти.**

Рус тилида: 19.30 — **Фан ва техника киножурнали.** 19.40 — **Леонид Утёсов** (70 ёшга тўлиши муносабати билан). 20.25 — **Уч қават бахт** (бадиий фильм).

22.00 — **Эртага телевизор экранида.**

22.05 — **Сўнгги янгиликлар** (ўзбек, рус тилларида).

Ўзбек тилида: 22.15 — **Она-Ватанга совға.** 22.30 — **Концерт** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

✻ ТЕАТР

М. ГОРЬКИЙ НОМЛИ МОСКВА БАДИИЙ АКАДЕМИК ТЕАТРИ

ГАСТРОЛЛАРИ

11 сентябрда

(кеч соат 7 да бошланади)

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — **Кремль курантлари.**

ГОРЬКИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — **Уч опа-сингил.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — **Мешчанлар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (кичик бино) — 11/IX да **Ёшликда берган кўнгил,** 12/IX да **Гули сиёҳ.**

✻ КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Оддий мўъжиза — СОБИР РАҲИМОВ номли, «ДРУЖБА» (1-залда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 2 ярим, 4 ярим ва кеч 6 яримда).

«Ы» операцияси ва Шурикнинг бошқа саргузаштлари — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кундуз соат 3-20 минут ва кеч 9 яримда).

Боксчи ва ўлим — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Бизнинг дунёнинг тугаши — «ДРУЖБА» (2-залда), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Кибальчиш бола ҳақида эртак — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10 ва 11 яримда).

Икки мушкетёр — «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «МОСКВА» (кеч соат 6 ва 10 да).

Жоду орол — (эрталаб соат 10 ва 11-20 минутда), **Ганга ва Жамна** (кундуз 12 ярим ва кеч 6-40 минутда), **Маҳаллада дув-дув гап** (кундуз 5 да) — НАВОИЙ номли.

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИ

йигирувчи, тўқувчи, ровничница, съёмчи, моталчи, зарядчи касбларига ўргатиш учун

18 ёшдан тортиб

ҚИЗЛАР,

мастер ёрдамчиси касбига ўргатиш учун

ЙИГИТЛАР

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қизлар ётоқ билан таъминланади.

Комбинатга **ёрдамчи ишчилар ҳам керак.**

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Физкультурная кўчаси, 6-уй, 4-хона (9, 11-трамвай, 2, 7-троллейбуснинг «Физкультурная» остановкаси).

Тошкент шаҳар Куйбишев районидаги **юқори типда 4 ЙИЛЛИК**

МУЗИКА МАКТАБИ

фортепьяно, хор дирижёрлиги, вокал ихтисосларига

1965/66 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Бу мактабга музикадан 4 ва 7 йиллик маълумоти бўлган ёшлар қабул қилинади.

Ўқиш пуллик.

Аризалар 15 сентябргача қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев кўчаси, 37-уй (кундуз соат 4 дан кеч 6 гача).

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

1965 йил 22 сентябрь кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-математика фанлари бўлимининг бирлашган илмий совети мажлисида (Обсерватория кўчаси, 85-уй, Физика-техника институтининг конференц-зали) қуйидагилар физика-математика фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

В. Толок: «Цилиндрик қобиқлар ҳисобини алгоритмлаш» деган темада.

Л. Орифов: «Гравитацион ва компенсацияловчи майдонларнинг айрим масалалари» деган темада.

1965 йил 22 сентябрь кундуз соат 3 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ижтимоий фанлар бўлимининг экономика бўйича бирлашган илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70 уй)

А. Пан — иқтисод фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ўрта Осиёда гилмоя ишлаб чиқариш ва ундан фойдаланишнинг иқтисодий самарадорлиги» деган темада.

Диссертациялар билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

1965 йил 22 сентябрь кундуз соат 3 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг геология ва геофизика фанлари бўйича бирлашган илмий совети мажлисида (Братск кўчаси, 33-уй, Х. М. Абдуллаев номли Геология ва геофизика институтининг конференц-зали)

И. А. Симоненко — геология-минералогия фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Фарғона чўкмаси юра ётқизиқларининг литологик-фациал хусусиятлари (уларнинг нефть-газдорлиги муносабати билан)» деган темада.

Диссертация билан кутубхонада танишиш мумкин (Братск кўчаси, 33-уй).

Тошкент шаҳар, Хуршид кўчаси, Уй-Ҳаёт проезд, 1-тупик, 5-уйда турувчи **Турсун Исҳоқов**нинг Андижон шаҳар, Октябрь кўчаси, 222-уйда турувчи Юлдуз Расулевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Ўсмир кўчаси, 2-уй, 4-кварталда турувчи **Ирина Викторовна Левина**нинг шу уйда турувчи Виктор Васильевич Левиндан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ишлар бошқармаси, партия бюроси ва месткоми Ўзбекистон ССР Министрлар Совети аппаратининг энг кекса ходими, 1940 йилдан КПСС аъзоси

Абрам Иосифович БРОДСКИЙнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

№ В. 213. ИНДЕКС 64543. Р. 01148.